۱۱ هو علی ۱۱۰

۱۲۱

هذا کتاب مستطاب

مجموعهٔ ذکر

معراج الذاکرین

مشتمل بر

خواص اسماء مبارکهٔ الله

و ختم نامهای رَبِّ العالمین

تألیف:

حضرتِ حاج سیّد عزیزالله امامت کاشانی

متن اجازهٔ شیخ الفقهاء و المجتهدین آیت الله العظمی
آقای حاج شیخ محمد صالح مازندرانی الشهیر بالعلامة السمنانی
متع الله المسلمین بطول بقائه الشریف برای مؤلف کتاب

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی عظم شأن اولی العلم و الفقاهة و فضل مدادهم علی دماء الشهداء مع ذالک المقام الشامخ و تلک الوجاهة و الصلوة و السلام علی افضل المرسلین و خاتمهم محمد و علی آله الطیبین افضل اولی الایدی و الابصار و الطهارة و النزاهة و النباهة و لعنة الله علی من عاداهم و ساواهم بمن ناواهم اولی الشقاوة و الجهل و السفاهة.

اما بعد فقد استجازنی السید السند و الحبر المعتمد العالم الفاضل الثقة المروج لمعالم الدین و الناشر لجواهر الکلام من احکام شرایع سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم، حجة الاسلام السید عزیز الله الکاشانی المدعو دامامت، اسبغ الله علیه نعمه الظاهرة و الباطنة ان یروی عنی

متن اجازۀ علامۀ مازندرانی

ما حق لی روایته من الکتب المعتمدة عند الامامیة سیما صحاحهم الثمانیة للمحمدین الثلاثة الکافی والفقیه والاستبصار والتهذیب والوافی وبحار الانوار والوسائل ومستدرکات الوسائل فاجزته ان یروی عنی عن شیخی الافقه الحاج میرزا حسین النجفی الطهرانی نجل المیرزا خلیل الطهرانی عن شیخه الشیخ محمد حسن صاحب الجواهر ونجاة العباد عن شیخه الاکبر الشیخ جعفر کاشف الغطاء عن الامام الهمام السید محمد مهدی بحر العلوم عن المولی محمد باقر المؤسس البهبهانی عن والده محمد اکمل عن العلامة المولی محمد باقر المجلسی عن والده المولی محمد تقی عن الشیخ بهاء الدین محمد العاملی عن والده الشیخ حسین بن عبد الصمد عن الشیخ زین الدین الشهید الثانی رضوان الله علیهم ، ح وعن المولی محمد باقر المجلسی عن صاحب الوسائل بسنده تساندهما فی الاجازة عن مشایخه المذکورین فی آخر الوسائل باسانیدهم الی الشهید الثانی وایضا عن المجلسی المذکور عن المولی محسن الکاشانی

متن اجازهٔ علامهٔ مازندرانی

عن مشایخه المذکورین فی اول الوافی الی الشهید الثانی وایضاً عن صاحب
المستدرکات عن مشایخه المذکورین فی آخر المستدرکات الی الشهید الثانی
ره (ح). وعن والدنا العلامه شیخ الطایفه الأفقه الأعظم الشیخ فضل الله
الحائری المازندرانی (قدس سره)، عن السید مهدی القزوینی عن عمه
السید محمد باقر عن خاله بحر العلوم المذکور عن الشیخ یوسف صاحب
الحدائق عن مشایخه المذکورین فی لؤلؤة البحرین باسانیدهم الی الشهید
الثانی وایضاً عن والدی عن الشیخ مرتضی الأنصاری عن المولی
احمد النراقی عن مشایخه المذکورین فی آخر المستدرکات باسنادهم
المعنعن عن الشهید الثانی عن المحقق الشیخ علی بن عبد العالی المیسی
عن الشیخ محمد بن المؤذن الجزینی عن الشیخ ضیاء الدین علی عن والده
السعید الشهید الأول محمد بن مکی (ح)، وعن العلامه المولی محمد تقی المجلسی
عن السید الأعظم المیر محمد باقر الداماد عن الشیخ عبد العالی عن

متن اجازهٔ علّامهٔ مازندرانی

والده المحقق الکرکی الشیخ علی بن عبد العالی عن علی بن هلال الجزائری عن الشیخ احمد بن فهد عن الشیخ علی بن الخازن الحائری عن الشهید الأوّل محمّد بن مکّی عن فخر المحققین محمّد عن والده آیة الله العلّامة علی الأطلاق الحسن الحلّی عن والده سدید الدّین ابی یعقوب یوسف بن المطهّر الحلّی عن الشیخ ابی القاسم المحقق علی الأطلاق جعفر بن الحسن بن یحیی بن سعید صاحب الشرایع و المعتبر و المعارج عن السیّد فخّار بن معدّ الموسوی عن الفضل بن شاذان القمّی عن الشیخ عماد الدّین الطبری عن ابی علی الحسن عن والده ابی جعفر محمّد بن الحسن الطوسی عن شیخه محمّد بن محمّد بن النّعمان المفید عن الشیخ ابی القاسم جعفر بن محمّد بن قولویه عن الشیخ الأمام الهمام الشیخ ابی جعفر محمّد بن یعقوب الکلینی و ایضاً عن الشیخ المفید عن الصدوق عن ابن قولویه عن الکلینی وایضاً عن الصدوق عن جمیع مشایخه المذکورین فی آخر المستدرکات

متن اجازهٔ علامهٔ مازندرانی

باسانیدهم المتصلة الی الائمة المعصومین عن سید المرسلین صلّی الله علیه وآله وسلّم، عن جبرئیل الأمین عن اللوح عن القلم عن الله تعالی رب العالمین واعلم أیها السید الجلیل العزیز النبیل ان الأجازة واتصال السند باهل البیت سلام الله علیهم، لیست فقط من باب التیمّن والتبرک فان جماعة من الأساطین ومشایخ الأجازات قد اوجبوها لیصدق علیه الرّاوی ولذا کان الأحوط فی حق المقلدین الرجوع الی فتاوی المجتهد المجاز وان لم یجب علیهم المحض وبالجملة فأمر الأجازه من اهم المهمات وارجو لسیدنا المستجیر سلّمه الله تعالی ان لا ینسانی من الدّعاء، وان یطلب من اولیاء الله تعالی من اهل کاشان ان یسئلوا الله تعالی عافیتی ممّا اقاسیه من الأوجاع وان یغفرلی وان یوزعنی شکر نعمه وان یوفقنی لأن اعمل صالحاً یرضیه ان ولیّ الله نزّل الکتاب و

متن اجازهٔ علامهٔ مازندرانی

و هو یتولی الصالحین.

وقد کتب ذلک بخطه و یده الأقل محمد صالح بن فضل الله الحائری المازندرانی الشهیر بالعلامة نزیل سمنان فی ۲۸، ربیع المولود ۱۳۷۹

متن تقریظ مرجع عالیقدر شیعه حضرت آیت الله العظمی

آقای حاج سید محمد هادی میلانی مدظله العالی

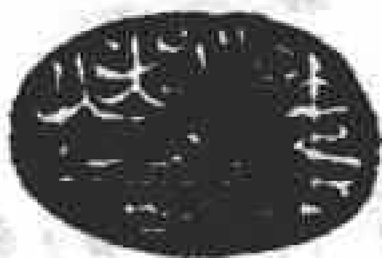
بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فنظر به اینکه فضیلت جناب مستطاب علم الاعلام حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج سید عزیز الله امامت دام بقاه باسم و وجود شریف ذوات طیبه

معصومین بالخصوص اهالی محترم کاشان مفتخر هستند و تألیفات و تصنیفات ایشان مورد

استفاده قرار گرفته است که به طبع و نشر آن همت گماشته و الموفق منه سبحانه و تعالی محمد هادی الحسینی المیلانی

۲ ع ۲ ۱۳۸۱

متن تقریظ سید العلماء والمجتهدین حضرت آیت الله العظمی

آقای سید شهاب الدین مرعشی نجفی

متع الله المسلمین بطول بقائه الشریف

بسمه تعالی

الحمد لله الذی له الاسماء الحسنی والامثال العلیاء تعزز
وتعالی تبارک وتقدس وبعد قد ساعدتنی
السواعد الالهیة وعاضدتنی المواهب الربانیة باجالة
البصر فی کراریس من کتاب «معراج الذاکرین»
الذی سمح بتالیفه وتنسیقه یراع العالم الجلیل و
الشریف الجلیل النبیل ذی المناقب والمفاخر وارث
المجد والسیادة کابراً عن کابر حجة الاسلام والمسلمین
الحاج السید عزیز الله نجل العلامة ذی الورع والتقی و
السداد ملحق الاحفاد بالاجداد برکة العصر ویمن
الزمان آیة الله الحاج السید فخر الدین الحسینی الکاشانی
المشتهر بامامت ادام الباری سبحانه ایامهما واسعد
اعلامهما فالفیته من احسن کتاب الف فی خیر موضوع
اختار المؤلف الهمام اصح الاقوال فی تعداد تلک الاسماء

المقدّسة وتبيين المعاني واوضح الدلايل في مفاهيمها
مصوناً عن الايجاز المخل والاطناب المملّ الا ان
جزاه المولى الكريم اوفر الجزاء وحباه باحسن الحباء
بحق ائمة مظاهر تلك السمات والصفات واجلى
مجاليها امين امين حرره ببنانه وفاه بفيه ولسانه
خادم علوم اهل بيت الوحي والرسالة المنيخ مطيته
بابوابهم اللائذ العائذ باقدامهم المعرض عن كل
وليجة دونهم وكل مطاع سواهم ابو المعالي شهاب
الدين الحسيني المرعشي النجفي كان الله له في
كل حال اين وانى كان ببلدة قم
المشرفة حرم الائمة وعش
آل محمد في مسلخ
المحرم ١٣٩٠ سنة

یا علی مدد

یا مَن اسمُہُ دَوآءٌ وَذِکرُہُ شِفآءٌ

اللہ محمد علی فاطمہ حسن حسین علی ابن الحسین محمد بن علی جعفر بن محمد موسیٰ بن جعفر علی بن موسیٰ محمد بن علی علی بن محمد الحسن بن علی الحجۃ القائم المھدی صلوات اللہ علیہم

کتاب

مِعراجُ الذاکرین

یا

رہنمای داعین

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

وبہ نستعین

اَلحَمدُ لِلّٰہِ العَلِیِّ الاَعلیٰ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلامُ عَلیٰ مَظاہِرِ اَسمآءِ اللہِ الحُسنیٰ مُحَمَّدٍ وَآلِہِ النُّقَبآءِ النُّجَبآءِ وَاللَّعنُ الدّآئِمُ عَلیٰ اَعدآئِہِم مِنَ الآنِ اِلیٰ یَومِ الجَزآءِ

اَمّا بَعد: چنین گوید ذرۂ بیمقدار، تراب اقدام سالکین الحاج السید عزیزاللہ بن العلامۃ الفقیہ، السید فخرالدین الحسینی القاسانی الملقب بہ اِمامت کہ این مختصر رسالہ ئیست در ذکر اسماء الحسنیٰ وپارئی

از معانی و خواص آنها منقول از کتب معتبرهٔ معتمدهٔ علماء امامیه رضوان الله علیهم، با انضمام بعضی از اوراد و ادعیهٔ ماثوره از مصادر عالیه از باب تیمن و تبرک نگاشته میشود تا کافهٔ انام از خواص و عوام را سرمایهٔ نیل مُرادات دنیوی و اخروی بوده باشد

شک و شبههٔ نیست که بمقتضای آیات و اخبار، ذکر و دعا و تلاوت قرآن از اعظم عبادات و اشرف قرباتست و در قرآن مجید امر بآن رسیده :

قال الله تبارک و تعالی یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اذکُروا اللهَ ذِکراً کَثیراً وَسَبِّحُوهُ بُکرَةً وَ اَصیلاً . و امر میفرماید مؤمنین را که ذکر کنید و یاد نمائید خدارا ذکر بسیار و تسبیح گوئید اورا در هر صبح و شام، و در جای دیگر : وقالَ رَبُّکُمُ اُدعُونی اَستَجِب لَکُم اِنَّ الَّذینَ یَستَکبِرُونَ عَن عِبادَتی سَیَدخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ ، یعنی

وگفت پروردگار شما که بخوانید مرا تا اجابت کنم شمارا ، بدرستیکه کسانیکه تکبر میکنند از عبادت من زود باشد که داخل شوند در دوزخ ذلیل وخوار ».

پس گردانیده خداوند دعا را عبادت وکسانیکه از عبادت او تکبر کنند بمنزلهٔ کفار * در دخول نار .

از وسائل الشیعه از مجالس شیخ طوسی (ره) روایتشده که مؤمن همیشه در نماز است مادامیکه در ذکر خدا باشد ، ایستاده باشد یانشسته باشد یا بر پهلو . خداوند فرموده : اَلَّذینَ یَذکُرونَ اللهَ قِیاماً وَقُعوداً وَعَلیٰ جُنوبِهِم یَتفکَّرونَ .

از حضرت مَولَی المُوَحِّدین علی (علیه السلام) منقولست که فرمود : دعا کلید ظفر ونجاح ومفتاح فیروزی وفلاح است وبهترین دعاها آنستکه از قلب پاکیزه واقعشود ودر مناجات سبب نجاتست و

باخلاص و خلوص نیت رهائی از عذابست پس هرگاه شمارا فزع و ترسی روی دهد بپناه بخدا برید.

و قال (ع): اَحَبُّ الاَعْمالِ اِلَی اللّٰهِ فِی الاَرْضِ الدُّعاءُ. و قال (ع): الدُّعاءُ سِلاحُ الْمُؤمِنِ وَعَمُودُ الدِّینِ وَنُورُ السَّمواتِ وَالاَرْضِ. بالجمله: آیات قرآنیه و اخبار متکاثره وارد است در فضیلت و اهمیت ذکر و دعا، و کفایتست آیه شریفه: فَاذْکُرُونِی اَذْکُرْکُمْ، و در روایتی است: اَنَا جَلِیسُ مَنْ ذَکَرَنِی.

من که باشم که بر آن خاطر عاطر گذرم　　لطفها میکنی ای خاک درت تاج سرم

در بیان آداب دعاء

بدانکه علماء اعلام برای استجابت دعا آدابی از لحاظ زمان و مکان و احوال داعی مقرر فرموده اند که سزاوار است برای داعی مراعات آنها. از آنجمله اوقات سحر و شب و روز جمعه

هنگام زوال ظهر میان اذان و اقامه پیش از طلوع آفتاب و قبل از غروب موقع باریدن باران بعد از قرائت قرآن وقت وزیدن باد پس از گزاردن نماز موقع هجوم دشمن بحوزهٔ اسلام موقع ابتلاء بمرض و تب و در وقت رقت دل و جریان آب چشم.

روایتکرده ابوبصیر از حضرت ابوعبدالله علیه السلام، که هرگاه رقت نمود دل یکی از شما، پس باید دعا کند. بدرستیکه دل رقیق نمیشود تا خالص نشود.

کَلَبْاسی در انیس اللیل فرماید: آداب دعا منقسم میشود بسه قسم

اول: اموری است که پیش از خواندن، آنهارا باید بجاآورد و آن نُه چیز است:

۱- باطهارت بودن ۲- استعمال بوهای خوش ۳- بمسجد رفتن ۴- تصدق نمودن ۵- روبقبله نشستن ۶- حُسن ظن بخداوند

در اجابت دعوات ۷- اقبال بدل نمودن بخداوند ۸- پاکیزه ساختن شکم از چیزهای حرام بواسطهٔ روزه داشتن و گرسنگی خوردن ۹- تجدید توبه نمودن از گناهان .

قسم دوم : اموریستکه باید مقارن دعا بجا آورد ، ۱- متعجل در دعا نباشد ۲- حاجت خود را نام برد ۳- تعمیم دادن در دعا برخود و جمیع مؤمنین و مؤمنات ۴- گریه نمودن یا خود را بگریه داشتن ۵- اعتراف بگناهان ۶- حمد و ثنای الهی نمودن و صلوات بر پیغمبر و آلش فرستادن ۷- برداشتن دستها بدعا برا ینوجه که باطن کفهای خود را بسوی آسمان کند مگر آنکه مقصود او نفرین و هلاکت ظالمی باشد ، در اینصورت پشت دستها را بجانب آسمان نماید .

قسم سوم : از آداب دعا آنچه که بعد از خواندن دعاست باید

استدامت نماید بر آن. مثل: الحاح و مبالغه نمودن در دعا و- معاودت نمودن مرّةً بعد اُخری و گفتن: ماشآءَ الله لاحَولَ وَلاقوّة اِلّا بِالله. و دست بر روی و سر مالیدن و بردامن دست بر روی سینه مالیدن هرگاه. با اجتماع شرایط باشد البته اجابت خواهد شد و ختم کردن دعا بصلوات بر مُحمّد و آل او.

عارفِ جلیل ابن فهد حلّی در کتاب عدّة الدّاعی فرماید: روایتکرده ابوبصیر از حضرت ابوعبدالله علیه السّلام، که پیغمبر فرمود: هر که من نزد او مذکور شوم پس فراموش کند که صلوات فرستد بر من خدایتعالی دور گرداند او را از راه بهشت.

و روایتکرده است ابن القدّاح از آنحضرت علیه السّلام، که پدر من شنید از مردی که در آویخته بود بخانهٔ کعبه و میگفت: اللّهمّ صَلِّ عَلیٰ مُحمّد، پس آنحضرت گفت قطع مکن پیش از اتمام و ستم مکن بر ما

بحق ما و بگو: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلیٰ مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ.

وَ فِی لَئالِی الْاَخْبارِ قالَ اَبو عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلامُ، مَنْ کانَتْ لَهُ اِلَی اللهِ حاجَةٌ فَلْیَبْتَدِءْ بِالصَّلوٰةِ عَلیٰ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ ثُمَّ یَسْئَلُ حاجَتَهُ ثُمَّ یَخْتِمُ بِالصَّلوٰةِ عَلیٰ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَاِنَّ اللهَ اَکْرَمُ مِنْ اَنْ یَقْبَلَ الطَّرَفَیْنِ وَ یَدَعَ الْوَسَطَ.

فرمود: کسی که حاجتی داشته باشد بسوی خدا، ابتدا کند بصلوات بر محمد و آل محمد، پس سؤال کند حاجت خود را، آنگاه ختم کند بصلوات بر محمد و آل محمد، پس بدرستیکه خداوند کریمتر است از اینکه قبول فرماید طرفین دعا را و واگذارد وسط را.

عارف محقق احمد بن محمد بن فهد حلی در عدة الداعی فرماید: از آداب دعا نام بردن حاجات است.

از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام، روایتست: بدرستیکه

خدا تعالی میداند آنچه مُدعای بنده است از دعا کردن، لیکن دوست میدارد که عرض کنند با و حاجات خود را.

در عُدّةُ الدّاعی است : از آداب دُعا، آهسته دُعا کردن بواسطهٔ دوری آن از ریا و بواسطهٔ قول خدا تعالی که : اُدْعُوا رَبَّكُم تَضَرُّعاً وَخُفْيَةً ،

در روایت اسمعیل بن همام است از امام رضا علیه السّلام، که فرمود : دعای یکنوبت بنده به پنهانی و آهستگی برابری میکند با هفتاد نوبت که باَشکارا باشد .

از جمله آداب دُعا، اجتماع است، زیرا : خدا تعالی به پیغمبر خویش امر فرمود اجتماع در مباهله را .

روایت کرده ابو خالد از حضرت ابو عبدالله علیه السّلام، که نباشند هیچ گروهی که چهل مرد باشند و جمع شوند بجهت دعا کردن

در امری الّا آنکه اجابت شود از برای ایشان واگر چهل کس نباشد چهار کس که خدایتعالی را ده بار بخوانند حقسبحانه اجابت میکند ایشانرا واگر چهار کس نباشد، یکی که بخواند خدای را چهل نوبت دعای او مستجاب میشود.

فائده: آمین گوینده، شریک در دعاست، خدا در قرآن فرموده: قَدْ اُجیبَتْ دَعْوَتُکُما یعنی: بتحقیق که اجابت شد دعای شما هر دو، موسیٰ ع دعا میکرد و هرون ع آمین میگفت پس نسبت داده است خدایتعالیٰ دعا را بهر دو.

روایتکرده سکونی از حضرت صادق ع که دعاکننده و آمین گوینده هر دو شریکند.

از جمله اموریکه سبب استجابت دعاست ملاحظه مکان دعاست مانند عرفات و مشعرالحرام.

در خبر وارد است که خدای سبحانه در آنروز بملائکه میگوید: ای فرشتگان من آیا نمی بینید بندگان و کنیزان مرا که آمده اند از اطراف عالم گرد آلوده موی. آیا میدانید چه طلب میکنند پس ملائکه گویند: بارخدایا ایشان طلب میکنند از تو آمرزش را، پس خدای سبحانه گوید: گواه میگیرم شما را که آمرزیدم ایشان را.

دیگر مکان استجابت دعا حرم مکه و خانه کعبه است. از حضرت امام رضا علیه السلام منقولست که توقف نکرد در این کوهها یعنی مکه، الا که مستجاب شد دعای او.

وَاَمّا مؤمنان. پس مستجاب میشود دعای ایشان که بجهت آخرت میکنند وَاَمّا کافران. پس مستجاب میشود دعائیکه برای دنیا میکنند دیگر: مسجد الحرام. پس بتحقیق که آن خانهٔ خداست و قصد کننده بجانب آن قصد نماینده است بسوی خدا و زیارت کننده او است

دیگر: مساجد است که محل استجابت دعاست.

روایت کرده سعدان بن مسلم از معاویة بن عمار از حضرت ابی عبدالله علیه السلام، که هرگاه حاجتی داشت نزد زوال آفتاب طلب میکرد و هرگاه ارادهٔ طلب حاجت داشت پیش از طلب حاجت تصدق میفرمود بچیزی و میبوئید چیزی را از روائح طیبه و میرفت بمسجد. پس دعا میکرد در حاجات خود بآنچه میخواست.

دیگر از اماکن استجابت دعا مشاهد مشرفهٔ ائمهٔ معصومین علیهم الصلوة و السلام، است مخصوصاً حضرت امام حسین علیه السلام، چنانچه محمد بن مسلم از حضرت باقر و حضرت صادق (ع)، روایت کرده که حقسبحانه چهار فضیلت در عوض شهادت با امام حسین علیه السلام، عطا فرمود: ۱- قرار داد امامت را در ذریهٔ او ۲- قرار داد شفا را در تربت او ۳- قرار داد اجابت دعا را در تحت قبهٔ او

۴- اینکه شمرده نمیشود ایام زیارت کنندگان در رفتن و برگشتن از عمرشان

فایدهٔ جلیلهٔ

بدان ایطالب حقیقت که غرض و مقصد از کلیهٔ طاعات و عبادات و ادعیه و اوراد، تصفیه و تزکیهٔ نفس و صفای باطن و روشنی دلست بنور حق، پس هر عملی از آنها که تأثیرش در صفای نفس و نورانیت قلب بیشتر است فضیلت و اهمیتش نیز بیشتر است و شک و شبهه ئی نیست که ادامه دادن باذکار و اوراد و عبادات و مداومت بر یاد خدا و تفکر در عجایب صنع و غرایب ملک حضرت احدیت و همچنین تفکر در صفات کمالیه و نعوت جمالیه و جلالیه و آنچه آماده فرموده از نعمتهای غیر متناهیه در دنیا و آخرت و مناجات با او در خلوت بشرطیکه اینها از روی اخلاص و بعد از کم کردن علایق دنیویه بوده باشد دارای اثریست بس عجیب در تصفیه و نورانیت قلب

تا آنکه صفات بشریت مضمحل در انوار و آثار ربوبیت گشته که: العبودیة
جوهرة کنهها الربوبیة. و بالنتیجه چنین کسی مستغرق معرفت و محبت
حضرت حق گشته بجائی رسد که خودی در میان نبیند و حجاب
انانیت برطرف ساخته از روی خود. آنچه بیند معشوق نگرد و
آنچه شنود از دوست شنود و آنچه گوید بزبان محبوب گوید و در
حقیقت زبانش زبان دوست و چشمش چشم دوست و دستش دست
دوست و همچنین جمیع اعضاء و جوارحش را از دوست پندارد.

چنان با عشق همرنگم که خود را عشق می بینم چنان با یار دمسازم که خود را یار میدانم

و از اینجا ظاهر میشود سرّ حدیثیکه عالم عارف ربانی ملا محسن فیض کاشانی
در کتاب حقائق مرسلاً نقل فرموده: عن امیرالمؤمنین ؑ اِنَّ لِلّهِ تعالی
شراباً لِاَولیائه اِذا شَرِبوا سَکَروا و اِذا سَکَروا طَرِبوا و اِذا
طَرِبوا طابوا و اِذا طابوا ذابوا و اِذا ذابوا خَلَصوا و اِذا خَلَصوا طَلَبوا

وَ اِذا طَلَبُوا وَجَدُوا وَ اِذا وَجَدُوا وَصَلُوا وَ اِذا وَصَلُوا اتَّصَلُوا وَ اِذا اتَّصَلُوا لا فَرقَ بَینَهُم وَ بَینَ حَبیبِهِم. که مراد از شراب، شراب طهور محبت و سکر مستی محبت وصال رسیدن باعلی مدارج معرفت و مراد باینکه در اینحال جدائی برطرف میشود یعنی خداوند ایشان را بمنزلهٔ خود قرار میدهد که: عَبدی اَطِعنی حَتّی اَجعَلَکَ مِثلی، پس اطاعت ایشان اطاعت خداست. دوستی با ایشان دوستی با خداست وغیر ذالک.

پس ایطالب معرفت مواظب نفس خود باش و مقامات تخلیه و تحلیه و تجلیه را مراعات کن. سگ نفس را از دریچهٔ دل بدر نما تا یار بدر آید و اهل اخلاص باش تا چشمه های حکمت از قلبت بر زبانت جاری شود.

کما فِی الخَبَر، مَن اَخلَصَ لِلّهِ اَربَعینَ صَباحاً ظَهَرَت یَنابیعُ الحِکمَةِ مِن

قَلْبِهِ عَلیٰ لِسانِهِ .

خداوند در قرآن میفرماید : فَمَنْ کانَ یَرْجُو لِقاءَ رَبِّهِ فَلْیَعْمَلْ عَمَلاً صالِحاً وَ لا یُشْرِکْ بِعِبادَةِ رَبِّهِ اَحَداً :

«کسی که آرزوی ملاقات پروردگار خود را داشته باشد ، پس باید عمل صالح بجا آورد و در عبادت پروردگار خود احدی را شریک نسازد» .

باید دانست که تا مرتبهٔ اخلاص حاصل نشود خلاصی از شر شیطان نباشد . زیرا : آن لعین قسم یاد نموده که همهٔ بندگان را گمراه نماید مگر اهل اخلاص را : فَبِعِزَّتِکَ لَاُغْوِیَنَّهُمْ اَجْمَعِینَ اِلّا عِبادَکَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِینَ .

وَ دَر بَعْضِ اَز اَخْبارِ قُدسیّه وارد است که اخلاص سرّیست از اسرار من . بودیعت میگذارم آنرا در دل هر یک از بندگان خود که

آنرا دوست داشته باشم «جَذبَةٌ مِن جَذَباتِ الحَقِّ تُوازِی عَمَلَ الثَّقَلَین»
پس، ذاکر باید مطلوب خویش را در نظر گرفته و در مقدمات آن
کوشد تا ذوقی حاصل کرده و از شراب طهور عشق لذتی چشیده و
از صفای دل نوری ببیند.

بچشم عشق توان دید روی شاهد غیب
که نور دیدهٔ عاشق ز قاف تا قاف است

فصل

قالَ اللهُ تَبارَکَ وتَعالیٰ «قُلِ ادْعُوا اللهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ أَیًّا مّا تَدْعُوا
فَلَهُ الأَسْماءُ الحُسْنیٰ».

و قال عزّ وجلّ «وَلِلّٰهِ الأَسْماءُ الحُسْنیٰ فَادْعُوهُ بِها» یعنی: مر خدای
راست اسماء الحسنی، پس بخوانید او را بدان اسماء».

«اسامی» و «اسماء» جمع اسم مأخوذ از «سمه» بمعنی علامت و نشان

و بدین سبب اسماء حقتعالی احسن اسماء است که مشتمل بر معانی حسنه از تمجید و تعظیم و تقدیس است و دلالت دارد بر صفات جلال و جمال واکرام و افضال و انعام و سایر صفات افعال و صفات ذات الهیه جل مجده.

و برای خدا میباشد اسماء لفظیه و اسماء تکوینیه، ۱- اسماء لفظیه، بالنسبة بذات مقدس حضرت باری بطوریکه طریحی ره در مجمع البحرین از بعض بزرگان اهل تحقیق نقلکرده منقسم بر سه قسمت

۱- اسمهائیکه ممنوعست اطلاق و استعمال آنها بر حضرت احدیت زیرا دلالت مینمایند بر معانیکه عقلاً محال است نسبت آن بحضرت باریتعالی، مانند اسمائیکه دلالت دارد بر جسمانیت یا دلالت دارد بر چیزیکه مستلزم نقص و حاجت حضرتش باشد.

۲- اسمهائیکه عقلاً جائز است اطلاق آن بر خداوند متعال و

در کتاب و سنت نیز وارد شده است نامیدن پروردگار با آنها،
پس اطلاق و استعمال آن اسماء بر ذات مقدسش ممدوح و رایج
بلکه گاهی واجب و گاهی مستحب است؛ فَلِلّٰهِ الْأَسْمٰاءُ الْحُسْنىٰ فَادْعُوهُ بِهٰا
۳- اسمهائیست که جایز است عقلاً اطلاق آن ولکن در کتاب و
سنت وارد نشده مانند جوهر که یکی از معانی آن بودن چیزی
است قائم بذات و غیر محتاج بغیر و این معنی ثابتست از برای
حضرت احدیت او و بدین لحاظ جائز است اطلاق بر آنحضرت
لکن دور است از شرط ادب چه اینکه در کتاب و سنت نرسیده
و ممکن است ممنوع باشد از جهتی بجهت واقع که عقل ما قاصر است از
احاطهٔ بجمیع محسنات و جهات مقبحه، زیرا بسیاری از اشیاء را
عقول ما ادراک نمیکند نه اجمالاً و نه تفصیلاً و هرگاه جائز و محتمل شد
عقلاً عدم مناسبت و ضرورتی هم اقتضا نکرد تسمیه بآن اسم را

پس واجبست احتراز و امتناع از جمیع آنچه نص شرعی نرسیده و اینست قول علماء که فرموده اند: ان اسماء الله تعالی توقیفیة یعنی: موقوفست براذن شارع مقدس.

وَاَمّا اسماء تکوینیه حضرت باریتعالی، همهٔ موجودات عالم نشانه ها واسامی مقدسهٔ الهیه اند غیر از اسم اسمی نیست؛ وَبِاَسْمائِکَ الَّتی مَلَأَتْ اَرْکانَ کُلِّ شَیْءٍ. آثار و نشانه های حضرت حق پر نموده وجودات امکانیه را.

قال مولانا امیرالمؤمنین ع: ما رأیت شیئاً الّا و قد رأیت الله قبله و بعده و معه.

وفی کُلِّ شَیْءٍ لَهُ آیَةٌ تَدُلُّ عَلی اَنَّهُ واحِدٌ

اَیْنَما تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ الله.

دلی کز معرفت نور وصفا دید بهر چه بنگرد اول خدا دید

بدریا بنگرم دریا تو بینم — بصحرا بنگرم صحرا تو بینم
بهر جا بنگرم کوه و در و دشت — نشان از روی زیبای تو بینم

روی این اصل است که از حضرات اهلبیت عصمت علیهم السلام مأثور است که: نحن اسماء الله الحسنیٰ و کلماته العلیا و مثله الاعلیٰ؛ یعنی: مائیم اسماء الحسنیٰ که بوجود ما ظاهر میشود صفات کمالیه او جل مجده. و چنانکه اسم دلیل بر مسمیٰ است ما اهل دلیلیم بر ذات حق جل و علا و ما اهل البیت کلمات علیای رفیعهٔ خداوندیم چنانکه وارد است حقتعالی تکلم فرمود بکلمه ای، پس گردید نوری و تکلم فرمود بکلمهٔ دیگر، پس گردید روحی و قرار داد این نور را در روح و مستقر گردانید این روح را در ابدان ما. پس مائیم کلمات علیهٔ رفیعهٔ حقتعالی و مائیم مثل اعلای الهی، چنانچه فرمود: وَ لِلّٰهِ الْمَثَلُ الاَعْلیٰ. .

در خبر دیگر است عن مولانا الصادق ع: نَحْنُ وَاللهِ الاَسماءُ الحُسنیٰ الَّتی لایَقْبَلُ اللهُ مِنَ العِبادِ عَمَلاً اِلّا بِمَعرِفَتِنا . زیرا : این انوار مقدسه وسایل معرفت الهی و وسائط ظهور صفات حضرت کبریائی و ارباب انواع مخلوقات بتربیتهای روحانی و جسمانی میباشند و در نفس الأمر حقیقت محمّدیه علویه و نور محمدی ص اسم اعظم اکبر حضرت حق میباشد ، زیرا : در اسماء تکوینیهٔ وجودیهٔ الهیه هر اسمیکه مظهریت او اکمل و اقوا است اکبریت و اعظمیت او نیز اتم و اعلا است . از اینجاست که خاتم انبیا فرمود : مَن رَآنی فَقَد رَأَی الحَقّ . و مولی الموحدین امیرالمؤمنین ع فرمود : ما لِلّهِ آیَةٌ اَکبَرُ مِنّی وَ اَنَا اسمٌ مِن اَسماءِ اللهِ وَ هُوَ الاِسمُ الاَعظَم .

خلاصه : ایشان اسباب و وسایط وجود خلایقند بلکه همهٔ موجودات و ارباب انواعند و خلایق بآنها خلق شده اند و بآنها برپا هستند

و بآنها روزی داده میشوند و در حقیقت همین اسامی مقدسه بود که خداوند
تعلیم آدم فرمود که: «وَعَلَّمَ آدَمَ الأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ»
چگونه میشود که مراد منحصر باسماء لفظیه باشد وبس. زیراء راجع
میشود بتعلیم لغت وعلم لغت علمی نیست که سبب افتخار بر ملائکهٔ مقربین
گردد و باعث برفضیلت شود وضمیر «هُم» در «ثُمَّ عَرَضَهُمْ»، ضمیر
جمع برای ذوی العقول است یعنی: عرضکرد اشباح حضرات
محمد و علی وائمه علیهم السلام را بر ملائکه، پس اسماء حقیقی ایشانند
زیرا: دلالت دارند بر الوهیت حضرت حق باعتبار مظهریت تامه
مانند دلالت کردن اسم بر مسمّی، زیرا: دلالت چنانچه بالفاظ
میباشد بذوات نیز میباشد بدون فرق در اصل دلالت بر مقصود
پس مراد از اسماء در آیهٔ مقدسه اسماء وجودیه است چنانچه در
تفسیر صافی نیز متعرض است و منافات ندارد با سایر تفاسیر

زیرا: اثبات شیئ نفی ما عدا میکند، پس ای طالب حق معرفت،
مواظب نفس خود باش در هنگام ذکر و بر حسب دستور شرع احد بین این
اسامی ملفوظه را بخوان و متوسل شو با نوار مقدسه محمد و آل محمد که:
اسماء الحسنی و اسامی وجودیه حقیقیه حضرت حقند و دلت را از تعلقات
غیریه مصفا ساز و یکسره متوجه معشوق حقیقی نما و با خلوص و شوق،
بخوان، زیرا: سالک چندانکه در سلوک ترقی بیشتر کند باید
که شوق و اشتیاقش زیاده گردد تا آنجا که هستی خود را حجاب بیند
بین خود و محبوبش که:

حجاب چهره جان میشود غبار تنم   خوشا دمیکه از این چهره پرده بر فکنم

بَیْنی وَبَیْنَکَ اِنّی یُنازِعُنی   فَارْفَعْ بِلُطْفِکَ اِنّی مِنَ الْبَیْنِ
لاتَدْعُ مَعَ اللهِ اِلهاً اٰخَرَ لا اِلهَ اِلّا هُوَ.

فصل

مجنون تو کوه را ز صحرا نشناخت
دیوانهٔ عشق تو سر از پا نشناخت
هر کس بتو ره یافت ز خود گم گردید
آنکس که ترا شناخت خود را نشناخت

فصل

در بیان ذکر عدد اسماء الحسنی و بیان پاره‌ئی از معانی و خواص آنها

فی الجامع عن توحید الصدوق (ره)، عن الهمدانی عن علی عن ابیه عن الهروی عن علی بن موسی الرضا عن ابیه عن آبائه عن علی قال قال رسول الله (ص)، اِنَّ لِلّهِ عزّوجلّ تسعة و تسعین اسماً مَن دَعا الله بها استجاب له و مَن احصاها دخل الجنّة.

روایت میکنم باجازه جمعی از مشایخ بزرگوار خود از عالم جلیل مولینا محمد باقر مجلسی ره از شیخ اجل محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی کمکنی بابیجعفر ملقب بصدوق از احمد بن زیاد بن جعفر همدانی او از علی بن ابراهیم بن هاشم از پدرش از ابو الصلت عبدالسلام

بن صالح هروی از حضرت علی بن موسی الرضا ع، از پدران بزرگوارش از علی (علیهم السلام)، که فرمود: رسول خدا ص، فرمود که خدای عزّوجلّ را (۹۹)، نام است و هر که بآنها دعا کند و خدا را بخواند. خدا او را جواب دهد و دعایش را مستجاب کند و هر که آنها را احصاء نماید داخل بهشت شود.

قال الصدوق (ره)، معنی قول النبیّ لله تبارک و تعالی تسعة و تسعون اسماً مَن أحصاها دخل الجنّة احصائها هو الاحاطة بها والوقوف علی معانیها ولیس معنی الاحصآء عدّها وبالله التوفیق.

فرموده صدوق احصای آنها همان احاطه ی بآنها و اطلاع بر معانی آنهاست و معنی احصاء، شمردن آنها نیست.

مؤلف گوید: شاید مراد از احصاء، که باعث دخول بهشت است متخلق شدن بآنها و شناختن حقتعالی بمدالیل آنهاست، زیرا، شماره کردن

عدد آنها و همچنین فرا گرفتن معنای تحت اللفظی آنها منحصراً سبب دخول بهشت نمیشود.

امّا: اسماء شریفهٔ اسماء الحسنی بچند ترتیب نقل شده و ما اکتفا میکنیم بطریق مشهور آن:

صدوق در کتاب توحید، جمال الدین احمد بن محمّد بن فهد حلّی در عدّة الدّاعی، شیخ ابراهیم کفعمی در بلد الأمین، علاّمه مجلسی در مجلّد ثانی بحار الانوار، مولانا محمّد باقر سبزواری در کتاب مفاتیح النجاة عباسی، جدّ امجد مرحوم ملا حبیب الله شریف کاشانی در رساله ی أسمآء الحسنی و بسیاری از علماء و دانشمندان دیگر در کتب خود ذکر فرموده اند.

وَفِي البحار عن الصادق جعفر بن محمّد عن ابیه محمّد بن علی عن ابیه علی بن الحسین عن ابیه حسین بن علی عن ابیه علی بن ابیطالب ؑ قال قال رسول الله صلّی الله علیه و آله: انّ لله تبارکَ و تعالی تِسعةً وتسعین اسما

مِائَةً اِلّا واحِدَةً مَنْ اَحْصاها دَخَلَ الجَنَّة.

رسولخدا فرمود: بدرستیکه برای خدای تبارک و تعالی ۹۹ نام است که عبارتست از صد نام مگر یکی، هر که آنها را احصاء کند داخل بهشت شود و آنها از اینقرار است:

۱- اَللّٰهُ ۲- الواحِدُ ۳- الاَحَد ۴- الصَمَد ۵- الأَوَّلُ ۶- الآخِرُ ۷- السَّمیع ۸- البَصیرُ ۹- القَدیر ۱۰- القاهِرُ ۱۱- العَلِیّ ۱۲- الأَعلیٰ ۱۳- الباقی ۱۴- البَدیع ۱۵- البارِی ۱۶- الاکرم ۱۷- الظّاهِرُ ۱۸- الباطن ۱۹- الحی ۲۰- الحکیم ۲۱- العلیم ۲۲- الحلیم ۲۳- الحفیظ ۲۴- الحقّ ۲۵- الحسیب ۲۶- الحمید ۲۷- الحفیّ ۲۸- الرّب ۲۹- الرّحمن ۳۰- الرّحیم ۳۱- الذّارِیُ ۳۲- الرّازق ۳۳- الرّقیب ۳۴- الرّؤف ۳۵- الرّائی ۳۶- السَّلام ۳۷- المؤمن ۳۸- المُهَیمِنُ ۳۹- العزیز ۴۰- الجَبّار ۴۱- المتکبر ۴۲- السَیِّد

۴۳- السّبّوح ۴۴- الشّهید ۴۵- الصّادق ۴۶- الصّانع ۴۷- الطّاهر
۴۸- العدل ۴۹- العفو ۵۰- الغفور ۵۱- الغنی ۵۲- الغیاث
۵۳- الفاطر ۵۴- الفرد ۵۵- الفتّاح ۵۶- الفالق ۵۷- القدیم
۵۸- الملک ۵۹- القدّوس ۶۰- القوی ۶۱- القریب ۶۲- القیّوم
۶۳- القابض ۶۴- الباسط ۶۵- قاضی الحاجات ۶۶- المجید
۶۷- المولیٰ ۶۸- المنّان ۶۹- المحیط ۷۰- المبین ۷۱- المقیت
۷۲- المصوّر ۷۳- الکریم ۷۴- الکبیر ۷۵- الکافی ۷۶- کاشف
الضّر ۷۷- الوتر ۷۸- النّور ۷۹- الوهّاب ۸۰- النّاصر ۸۱- الواسع
۸۲- الودود ۸۳- الهادی ۸۴- الوفیّ ۸۵- الوکیل ۸۶- الوارث
۸۷- البرّ ۸۸- الباعث ۸۹- التّوّاب ۹۰- الجواد ۹۱- الجلیل
۹۲- الخبیر ۹۳- الخالق ۹۴- خیرالنّاصرین ۹۵- الدّیّان ۹۶- الشکور
۹۷- العظیم ۹۸- اللّطیف ۹۹- الشّافی .

أمّا : اسم مبارک اَللهُ اصلش اِلٰه، علی وزن کتاب بمعانی مفعول لانّهٔ مألوه ای معبود کالکتاب بمعنی المکتوب ثمّ حُذِفَت الهمزه و عُوِضَ عنها حرفُ التّعریف :

اختلاف بسیاری بین دانشمندان است که آیا لفظ « الله » سریانی است یا عربی، مشتق است یا جامد و درصورت اشتقاق مبدء اشتقاق او چیست؟ اسم است برای حقتعالی یا صفت و درصورتیکه اسم باشد آیا بوضع است یا بکثرت استعمال بعبارت دیگر آیا بوضع تخصیصی است یا بوضع تخصّصی .

کفعمی در بلد الأمین فرماید : اَللهُ اسمٌ علمٌ مُفرد موضوعٌ علی ذات واجب الوجود تعالیٰ وقال الغزالی الله اسم للموجود الحق الجامع لصفات الالهیّة المنعوت بنعوت الرّبوبیّة المتفرّد بالوجود الحقیقی ، الخ ،

غزالی گفته : الله اسمست برای موجود حق که جامع صفات الهیت و

متصف بصفات ربوبیت و متفرد بوجود حقیقی باشد، زیرا: هر موجودیکه غیر از آن جل و علاست در وجود خود محتاج بآنوجود حقیقی است. مشهور آنَّه «اسم ذات یگانه‌ئیست که مستجمع جمیع صفات جمالیه و جلالیه است علی وجه العینیة که من حیث الاستحقاق سزاوار پرستش و حمد باشد.

کفعمی در کتب خود امتیازاتی برای این اسم مبارک در بین اسماء الحُسنیٰ بیان نموده میفرماید «بدانکه: این اسم مبارک یعنی «الله» از باقی اسماء امتیاز یافته بده چیز:

۱- مشهورترین اسماء الله است ۲- بالاترین اسماء است از حیث محل در قرآن ۳- در دعاء نیز بالاترین همهٔ اسماء است ۴- قرار داده شده جلو تمامی اسماء ۵- کلمهٔ اخلاص یعنی «لا اِلٰهَ اِلّا الله» باو اختصاص یافته ۶- شهادت باو تحقق میپابد.

۷- علم و اسم ذات مقدس است و جایز نیست اطلاق شود بر غیر او نه حقیقةً و نه مجازاً ۸- این اسم شریف دلالت دارد بر ذات مقدسی که موصوفست بجمیع کمالات ولی باقی اسماء هر یک دلالت دارد بر یکی از معانی، مثل: قَادِرٌ که دال بر قدرت است و عَالِمٌ دال بر علم است یا دلالت میکند بر فعل منسوب بذات مثل: رَحْمٰن که اسم ذاتست باعتبار رحمت و همچنین رَحِیمٌ، علیم، خالِق اسم ذاتست باعتبار وصف وجودی، یعنی: ذاتیکه متصف است به خالقیّت، عالمیّت، رحمانیّت یا رحیمیّت و قُدّوس اسم ذاتست باعتبار وصف سلبی یعنی: پاکیزه بودن از نقائص، اَلْبَاقِی اسم ذاتست باعتبار استمرار وجود در زمان مستقبل (ازلی و ابدی)، در تمام ازمنه محققه یا مقدره یعنی: استمرار دائمی. ۹- الله اسم است بخلاف باقی اسماء الله

که واقع میشود صفات، یعنی: اطلاق بر غیر حقتعالی میتوان کرد مثلاً، گوئی فلانی عالم است یا قادر است وغیراینها، امّا: نمیتوانی بگوئی فلانی «الله» است.

دهم: آنکه تمام اسماء الحسنیٰ نام برده میشود باسم «اَلله» مثل اینکه گوئی: شکور یا صبور اسمی است از اسماء الله ونمیگوئی «اَلله» اسمیست از اسماء شکور یا صبور یا غیر اینها.

کفعمی (ره) در بلد الأمین گوید: فاعلم انّه قد قیل انّ هذا الاسم المقدّس هو الاسم الأعظم. بعضی گویند: اسم مبارک اَلله اسم اعظم است جلّ المجد مرحوم آیة الله آقای ملا حبیب الله شریف کاشانی در رساله خواص الأسماء فرموده: بعضی ذکر کرده که در مواضعی از قرآن که ابتداء به الله وختم به هو شده در آنجا اسم اعظم است واین در پنج موضع از مواضع قرآن است یکی در اول آیة الکرسی دوّم: سوره آل عمران

سوم : در سوره نساء . اَللّٰهُ لا اِلٰهَ اِلّا هُوَ لَیَجْمَعَنَّکُمْ اِلیٰ یَومِ القِیامَة

چهارم : در سوره طه ، اَللّٰهُ لا اِلٰهَ اِلّا هُوَ لَهُ الاَسْماءُ الحُسْنیٰ .

پنجم : در سوره تغابن ، اَللّٰهُ لا اِلٰهَ اِلّا هُوَ وَعَلَی اللّٰهِ فَلْیَتَوَکَّلِ المُؤمِنون .

پس هر که بر خواندن این آیات مداومت نماید حاجات او برآورده شود انشاء الله و برای وسعت و حصول غنی خواندن این دعا که از رسول خدا صلی الله علیه و آله ، روایت شده روزی سه مرتبه مجرب است :

یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا رَبِّ یا رَبِّ یا رَبِّ یا ذَا الجَلالِ وَ الاِکرامِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ یا حَیُّ یا قَیّومُ اَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ العَظیمِ الاَعْظَمِ اَنْ تَرْزُقَنی رِزْقاً واسِعاً حَلالاً طَیِّباً اِیّاکَ نَعْبُدُ وَ اِیّاکَ نَسْتَعینُ وَ اُفَوِّضُ اَمْری اِلَی اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصیرٌ بِالعِبادِ بِرَحْمَتِکَ

یا أرحم الراحمین.

و نیز کفعمی (ره)، از کتاب مشارق الانوار و حقایق الأسرار تألیف
شیخ رجب بن محمد بن رجب الحافظ (رحمه الله علیه)، نقل میکند: إنَّ هذا
الاسمَ المقدّس اربعة أحرفٍ فاذا وقفتَ علی الأشیاء عرفتَ
أنّها منه و به و الیه و عنه، الخ:

در اسم مبارک «الله» چهار حرفست و اگر واقف شوی بحقیقت
اشیاء، میشناسی که آنها از او و با او و بسوی او و صادر از او میباشند
پس هرگاه همزه را انداختی، باقی میماند «لله» اشاره (و
لله کلّ شیء)، یعنی: از او ست هر چیزی، و اگر لام را انداختی و
الف را گذاردی «اِلٰه» میشود، اشاره (وهو اله کلّ شیء)
یعنی: هر چیزی با و موجود است و اگر لام و الف را انداختی
«له» میشود (وله کلّ شیء) یعنی: بسوی او ست بازگشت هر چیزی

واگر لام از کلمهٔ «له» انداخته شد باقی میماند «هو» «وَهُوَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ»، وهو، لفظی است که دلالت دارد بر ینبوع عزت حضرت احدیت، ولفظ هُو مرکبست از دو حرف «هاء» و «واو»، لفظ «ها»، اصلست نسبت به «واو»، چون «واو» از اشباع ضمه ها، پیدا شده، پس در واقع «هو» یکحرفست و دلالت دارد بر وحدت حضرت احدیت «متخفیف اشارتست ببساطت مسمای باین اسم وتجرد او از همهٔ اعتبارات واضافات، ها، اول مخارج حروفست وواو آخرین آنها اشارتست به «هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ»، انتهی کلامه.

بعضی برآنند که سر تقدیم هو بر الله والله بر احد در «قل هو الله احد» آنستکه هو خص اسماء است و موضوعست برای هویت و الله بعد از او اخص میباشد بلکه تمام اسماء الحسنی است، یعنی جامع

خواص همهٔ آنهاست و هُو جامع همه است حق الله را وگفته میشود:
که هُو تمام اسمآء الحُسنیٰ است، یعنی: کامل کنندهٔ عدد آنها که
نود و نه باشد بصد وبعبارةٌ اُخریٰ همهٔ اسمآء الحُسنیٰ دال بر صفتند
و هُو بر ذات وبس، پس مجموع صد اسم میشود.
از بعض اهل باطن نقل شده که هر کس روزی صد مرتبه بگوید: هُوَ اللهُ
الَّذی لا اِلٰهَ اِلّا هو، خدا او را از اهل یقین گرداند و بمقام اهل
تحقیق و درجات ارباب توحیدش رساند.
فرمودند: چون بنده ای ۱۰ دفعه «یا اَلله» گوید دعایش رد نمیشود
و عدد کبیر این اسم شریف «۶۶» است و ذکر آن در هر یک
از چاشت و عصر و ثلث آخر از شب باین عدد برای برآمدن
مطالب دنیویه و اخرویه بسیار مجرّبست و مداومت بر ذکر
این نام مبارک در خلوت موجب مشاهدهٔ امور عجیبه است

درعدة الداعی از امیر المؤمنینؑ منقولست که : هر که قرائت کند صد
آیه از آیات قرآن از هر جا که خواهد بعد از آن هفت نوبت بگوید
یا الله پس اگر دعا کند بر سنگی هر آینه بشگافد آنرا خدا یتعالی .

فائدة وفی شمس المعارف ان السرّ المصون والعلم المکنون فی
الذکر بالأسماء ، ان تأخذ عدد حروف الأسماء ، وعدد صورها الرقمیة
التی تذکر بها مثال ذالک ان اسم الله اربعة احرف وله
من العدد ستة وستون فیکون مجموع ذالک (۷۰) فتستغیث به
سبعین مرة ثم تسأل حاجتک ثم تعود فتقول ایضاً کذالک
بعدد اسم الاجابة فی موضع خال تجمع همّة وحضور قلبه فانه تستجاب
لک فی الحین والوقت فتدبّر فهو من الأسرار المخزونة والجواهر
المصونة باذن الله تعالیٰ .

طبرسی (ره) در مجمع البیان روایت کرده از مولیٰ امیر المؤمنینؑ

که فرمود : یکشب قبل از جنگ بدر خضر ؑ را در خواب دیدم . گفتم
چیزی بمن تعلیم نما که بر اعدا ظفر یابم . پس گفت بگو : یا هُو یا مَن
لا هُوَ اِلّا هُوَ . پس چون صبح کردم خواب خود را خدمت رسولخدا
نقل نمودم رسولخدا فرمود : یا علی تعلیم داده شدی اسم اعظم را .
حکماء گویند : نسبت اسم «هو» با اسم «الله» ، مانند نسبت وجود
است بماهیت در ممکنات الا اینکه حضرت واجب الوجود تعالی
شانه وجود بحت است و ماهیتش انیتش میباشد .
در مقاصد المسترشدین است ، و امّا اسم «هو» فلا حدّ له و لا
اشاره الیه فیکون اجلّ مقاما و اعلیٰ مرتبة و لهذا اختصّ بمداومة
هذا الذکر الشریف الکُمّل او اصلون .
خُلاصه : بعضی از اهل تحقیق برآنند که اسم اعظم حقتعالی کلمهٔ «هو» میباشد
بدانکه : در مورد اسم اعظم و اینکه کدامیک از اسماء الهیه اسم اعظم است

و در چه سوره از قرآن است و آیا آنکه اسم خاصی از اسماء الله اعظم است یا نه، اختلافست.

در مهج الدعوات از حضرت امام جعفر صادق منقولست که فرمود برای بعض اصحاب خود، آیا تعلیم نکنم ترا اسم اعظم اکبر خدا را؟ گفت: بلی، فرمود: قرائت کن سوره اَلحَمد، و قُل هُوَ اللهُ اَحَد، و آیة الکرسی، و اِنّا اَنزَلنَاه، را و روی بقبله نما پس دعا کن بآنچه میخواهی.

ایضاً فی مهج الدعوات عن الرضا ع. قال اسم الله الاکبر یا حی یا قیوم.

خبر ایضاً عن ابیهاشم الجعفری قال سمعت ابا محمد ع، یقول بسم الله الرحمن الرحیم اقرب الی اسم الله الاعظم من سواد العین الی بیاضها

حضرت رضا ع، فرمود، بسم الله نزدیکتر است بسوی اسم اعظم پروردگار از سیاهی چشم بسفیدی آن، شاه نعمت الله گوید:

اسم اعظم نزد ما باشد قدیم یعنی بسم الله الرحمن الرحیم
اسم اعظم کارساز ذات اوست عقل کل یکنقطه از آیات اوست

میبدی گوید: اسم اعظم در غایت خفاست و اطلاع بر آن موقوف بر صفاست.

محیی الدین گوید: اسم اعظم مدلول میان الجمع است و در اوست حی و قیوم. بعضی گویند اسم اعظم «الله» است بعضی گویند تمامی اسمأ الهی اعظمند.

ابن فهد الحلی ره. سؤال کردند از اسم اعظم؛ فرمود: هر اسمی از اسماء الهی اعظم است و عمده صفای دل است از ماسوی الله پس از فراغت قلب [illegible] دعا کن و خدا را بهر اسمی از اسماء که خواهی بخوان و در حقیقت اسمی از اسم دیگر اعظم نیست بلکه حق تعالی واحدی است قهار.

در خبر دیگر از کافی از حضرت ابیجعفر علیه السلام، که فرمود: اسم

اعظم حقتعالی «۷۳» حرفست و نزد آصف بن برخیا وزیر حضرت سلیمان یکحرف بود که با آن خدا را خواند و تخت بلقیس را در طرفة العین بنزد سلیمان آورد و نزد ما اهلبیت «۷۲» حرفست از اسم اعظم دیکحرف را اختیار فرمود خدای متعال در علم غیب خود در نزد خود.

اما اسم شریف «الواحِد» واحد از وحدت و آن بر دو قسم است ۱- عرضی مجازی ۲- جوهری حقیقی. واحد عرضی بر دو قسم شود؛ یکی «آنکه ظاهر التکثر است، مانند جنس واحد و نوع واحد که جامع جمله انواع کثیره است و اشخاص کثیره و چون شخص واحد که مرکب از اجزاء کثیره است.

دیگر» آنکه مقول بر شخص واحد شود که غیر متکثر است در ظاهر ولکن فی ذاته متکثر است از جهت تألیف از ماده و صورت

واحد حقیقی نیز دو قسم شود، ۱- واحد وهمی که عبارت از واحد عددیست که

اصل و مبدء، عدد است. ۲- واحد حقیقی که موجود بالفعل است و آن عبارت از معنائی است که متغیر و متکثر نشود و متصف بصفتی از صفات اجسام نیست و در معرض کون و فساد هم نشود و شبیه بچیزی نیست. و او ذات حضرت حق جل و علاست، یعنی یگانه یکه منفرد بالذاتست و او را همتا و انبازی نیست و در وجود حقیقی خود شریک ندارد و اوست موجود فی ذاته بذاته و بس و وجود در دیگران بعاریت و مجاز است. اقرار بتوحید امریست فطری چنانچه از حضرت صادق سؤال شد از تفسیر: فِطْرَةَ اللّهِ الَّتِی فَطَرَ النّاسَ عَلَیْها، فرمود: فطرة الله، اسلام است. فَطَرَهُمُ اللّهُ حِینَ اَخَذَ مِیثاقَهُمْ عَلَی التَّوْحِیدِ قالَ اَلَسْتُ بِرَبِّکُمْ وَ فِیهِ الْمُؤْمِنُ وَ الْکافِرُ. یعنی: مردم را خدا در آنوقت که میثاق از ایشان گرفت خلق فرمود بر خلقت توحید و در آنوقت مؤمن و کافر بود،

یعنی همه اقرار باین مطلب داشتند و در روایت دیگر وارد است که فطرهم جمیعاً علی التوحید.

از امام محمد باقر علیه السلام، روایتیست که فرمود رسول خدا فرمود: کُلُّ مولودٍ یولَدُ علی الفطرةِ یعنی «علی المعرفةِ بانّ الله خالِقُه» کذالک قوله تعالی، وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَن خَلَقَ السَّمٰواتِ وَالأَرضَ لَیَقُولُنَّ الله و نیز فرمود: فَطَرَهُم عَلَی المَعرِفَةِ بِه.

جدّ امجد فرموده: و این اخبار ظاهر در آنست که در هر مخلوقی چه مؤمن و چه کافر آیات معرفة الله ظاهر است که هرگاه شخص بنظر بصیرت در وجود خود تأمل کند او را در تصدیق بوجود خدا و وحدت او شبهه‌ئی باقی نماند.

فرموده اند: کسیکه مداومت بر این اسم نماید اُنس و الفت و عزت یابد و چنانچه این اسم را بر طعامی خواند و از آن تناول نماید

دلش نورانی گردد و جهت مرض صعب روزی یکصد مرتبه این اسم را
قرائت نماید شفا یابد و صاحب خوف و وحشت «۱۰۰۱» بار خواند
ایمن گردد انشاء الله تعالی .

و	ا	ح	د
ح	د	و	ا
د	ح	ا	و
ا	و	د	ح

همراه داشتن این شکل جهت
خواص مذکوره اسم واحد فرموده اند نافعست

الأحَدُ : احد و واحد دلالت دارد بر منفرد بودن
ذات حضرت احدیت لکن واحد : دلالت دارد بر نفی شریک
احد : دلالت دارد بر نفی اجزاء . یعنی : یگانه آنچنانیکه
ذاتش مجرد است از ابعاض و اجزاء و اعضاء ، و نیست برای
او مانندی ، « لیس کمثله شیئ » یعنی : دارای وحدت مطلقه است
که بهیچوجه تصور تعدد و کثرت در آن نشود نه در خارج و نه در ذهن
نه بالفعل و نه بالقوه که در حقیقت وحدت حقیقیه و وحدت کامله است

قال مولانا السبزواری ره، فی منظومته: کلّما فرضته ثانیاً له فهو هو، یعنی: هرگاه بخواهی دومی برای ذات مقدّس احدیّت فرض نمائی آن همان اوّلی است، یعنی: فرض دوئیّت در آنجا محالست.

موجود بحق واحد اوّل باشد | جز او همه موهوم و مخیّل باشد
هر نقش که غیر اوست اندر نظرت | نقش دومین چشم احول باشد

بدانکه: اهل معرفت برای توحید مراتبی مقرّر داشته اند. ۱- توحید ایمانی ۲- توحید علمی ۳- توحید حالی ۴- توحید الهی، و باعتبار دیگر نیز تقسیم نموده اند بمراتب اربعه:

مرتبهٔ اولی توحید ذات پاک بحت حضرت احدیّت جلّت عظمته که کلمهٔ هو، در سورهٔ (قل هو الله احد) اشاره بآنست و قوله تعالی: هُوَ اللّٰهُ الّذی لا اِلٰهَ اِلّا هُوَ، نیز اشاره بآن است.

مرتبهٔ ثانیه توحید صفاتست، یعنی: منحصر است جمیع صفات کمالیه

و اسماء حسنای الهیه در یک ذات پاک چنانکه در ذات پاک خود متفرد است در صفات کمالیه و اسماء حسنای الهیه خود نیز متفرد است و شریکی بالحقیقة در صفات خود ندارد چنانکه در ذات خود شریک ندارد و این مرتبهٔ ثانیه را مرتبهٔ واحدیت نامند که اسم «الله» تعبیر از آنست، زیراکه «الله» موضوعست از برای ذات مستجمعه بجمیع صفات کمالیه و کلمهٔ طیبهٔ «لا اِلهَ اِلّا الله» اشاره باین مرتبه توحید صفاتست.

مرتبهٔ ثالثه: توحید افعال است، یعنی «فعل در عالم وجود و تصرف در عالم کون منحصر و مختص بذات مقدس اوست جل مجده»، که: لا فاعل فی الوجود الا الله، و از سورهٔ اخلاص «الله الصمد» اشاره باین توحید است، زیراکه فعل و صنع در عالم ایجاد منحصر بذات پاک حضرت صمد است. بقوله تعالی: اِنَّما اَمْرُهُ اِذا اَرادَ شَیْئاً

اَن یَقُولَ لَهُ کُن فَیَکُون ، پس ، فاعل وصانع وآمر علی الاطلاق حضرت صمداست که خداوند عالمیان میباشد .

مرتبۀ رابعه از مراتب توحید : توحید آثار ، است که : لا مؤثر فی الوجود الا الله ، وقوله تعالی : فَانظُر اِلیٰ آثارِ رَحمَةِ الله شرح وبیان هریک ازاین مراتب درمحل خود مبین است .

یارب زجهان روی دلم برگردان حالی که مراهست نکوتر گردان
راهم بسراپردۀ توحید نما تاچند بهر طرف دوم سرگردان

ایطالب حق معرفت صفحۀ دلرا ازهمۀ قیود وتعلقات غیریه پاک نما وتوجهت را بسوی قبلۀ جمال حق یگانه نما که : التوحید اسقاط الاضافات ، وباخدا یگانه باش ومداومت نما بذکر مبارک «الاَحَد» ، که فرموده اند ذکر اهل الله واصحاب فناست که برآن مواظبت نمایند وازآن امور عجیبه مشاهده فرمایند .

جدّ امجد در خواص الاسماء فرموده : مداومت براین اسم برای انقطاع از خلق و رهائی از کثرت مجرّبست و چون کسی هزار (۱۰۰۰) دفعه در خلوت بخواند چنان بیند که ملائکه با او همراهی میکنند بلکه ملائکه را مشاهده مینماید و هرکس در هنگام خوابیدن دست راست بر گونهٔ راست گذارد و سه مرتبه بگوید : لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ أَحَداً أَحَداً صَمَداً أَوَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ، از عذاب قبر ایمن گردد و از صراط بآسانی بگذرد وَ بعضی اسم اعظم را در « الواحد الأحد » تعیین نموده و گفته که مداومت براین دو اسم موجب کشف اسرار الهیه و حقایق توحید است

امّا : اسم مبارک « اَلصَّمَدُ » بمعانی متعدّده آمده ، بمعنی » سیّد مُطاع و بزرگ و مقصود در جمیع حوائج پناه دهنده از جمیع بلیّات و آفات . ذاتیکه منزّه و مبرّا میباشد از صفات ممکنات و مخلوقات ، مثل : جسمیت و جوهریت و اجتماع بمکان و زمان وغیرانها

از خواص اجسام .

وَفي البحار قال الباقر(ع)، حدثني ابي زين العابدين عن ابيه الحسين بن علي(ع) انه قال اَلصَّمَدُ الذي لاجوف له وَالصَّمَدُ الذي قد انتهى سودده ،، وَالصَّمَدُ الذي لا يأكل ولايشرب وَالصَّمَدُ الذي لا ينام وَالصَّمَدُ الدائم الذي لم يزل ولايزال .

قال الباقر(ع) : كان محمد بن الحنفية «رضي الله عنه» يقولُ الصَّمَدُ القائمُ بنفسه الغني عن غيره وقال غيره الصَّمَدُ المتعالي عن الكون والفساد ، وَالصَّمَدُ الذي لا يوصف بالتغاير .

قال الباقر(ع): الصمد «، السيّد المطاع الذي ليس فوقه آمروناهٍ قال وسُئل علي بن الحسين زينُ العابدين(ع) عن الصمد ،، فقالَ الصَّمَدُ الذي لا شريك له ولايؤده حفظ شيئٍ ولايعزب عنه شيئٌ .

در بحار الأنوار مجلسی روایت میکند از حضرت باقر(ع)، که فرمود :

حدیث کرد مرا پدرم از حضرت زین العابدین از پدرش حضرت حسین بن علی(ع) که فرمود : «صمد» آنستکه او را اندرونی نیست و «صمد» آنستکه بزرگواریش بنهایت رسیده و «صمد» آنستکه نمیخورد و نمیآشامد و «صمد» آنستکه نمیخوابد و «صمد» آنستکه دائمی است، همیشه بوده و همیشه میباشد.

حضرت باقر فرمود که : محمد بن حنفیه میگفت که «صمد» آنستکه بخودی خود برپا و از غیرش بینیاز است وغیر او گفته است که «صمد» آنستکه از کون و فساد برتری دارد و «صمد» آنستکه بتغایر وصف نمیشود.

حضرت باقر فرمود که : صمد «سید مطاعی است که فوق او امرکننده و نهی نماینده ئی نیست».

حضرت باقر فرمود : از حضرت علی بن الحسین(ع) سؤال شد از معنی «صمد» فرمود صمد «آنستکه او را شریکی نیست و نگاهداشتن چیزی او را عاجز نکند و

چیزی از او دور و پنهان نشود.

صدوق «رحمة الله علیه» در کتاب توحید از وهب بن وهب قرشی روایتکرده که حدیث کرد بمن حضرت صادق ع از پدرش حضرت باقر ع از پدرش ع که اهل بصره عریضه ئی بحضرت حسین بن علی «علیهما السلام» نوشتند و سؤال کردند از معنی «صمد»، پس حضرت بسوی ایشان نوشت که: بسم الله الرحمن الرحیم، «اما بعد» پس در قرآن فرو مروید و در آن مجادله و گفتگو نکنید و بدون علم در آن سخن مگوئید، زیرا: از جدم رسولخدا ص شنیدم که میفرمود: هر که در قرآن بدون علم چیزی بگوید جای خود را مهیا گرداند در آتش دوزخ و از آن جای بگیرد و منزل گزیند و بداند که از اهل جهنم است و بدرستیکه خدای سبحانه صمد را تفسیر فرموده بعد از «الله الصمد» و فرموده: «لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً اَحَدٌ» الخ.

در ضمن روایتی حضرت امام محمّد باقر علیه السلام، فرمود : اگر از برای علمیکه خدای متعال بمن عطا نموده حَمَله ئی میافتم (یعنی : کسیکه بتواند بعهده و تحمّل کند) هر آینه منتشر میمنودم تمام حقایق توحید و اسلام و ایمان و دین و شرایع را از اسم « الصَّمَدُ » .

قال الشیخ الرئیس عند تفسیر الصَّمَدُ : بالذی لاجوف له و هو الاشارة الی نفی الماهیته .

در حرز یمانی است که : لم تَعلم لکَ انّیّةٌ و لاماهیّةٌ .

در کتب حکمت مقرّر است که : وقتی ما در موجودات عالم هستی مطالعه میکنیم هر یک از آنها را مرکب از دو چیز می بینیم ، ۱ : ماهیّت ۲ : وجود .

قال السبزواری ره ، اعلم اَنَّ کلّ ممکن زوج ترکیبی له ماهیّته و وجود مثلاً وقتیکه گفتیم انسان هست یا حیوان هست یا سنگ هست یا گیاه هست

درجمیع این قضایا هستی را بر آنها حمل نمودیم در عین حال نام یکی را سنگ و یکی را حیوان و یکی را انسان یا گیاه گذاردیم. پس چیزیکه سبب شد یکی را انسان، یکی را حیوان یا سنگ یا گیاه گفتیم همان ماهیت است والاّ همهٔ موجودات در اصل وجود که هستی باشد مساوی میباشند مگر ذات مقدّس حضرت حق که بهیچوجه ترکیب در آن تصوّر نشود بلکه وجودش عین ماهیت و ماهیت وی عین وجود اوست. و تعریف «صَمَد» باینکه مجوف و تو خالی نباشد و نیز از چیزی مرکب نشده باشد اشاره بوجود بسیط است و وجود بسیط که بهیچوجه ترکیب در آن راه نداشته باشد منحصر بواجب الوجود بحت بسیط است و چنین ذاتی دارای تمام مراتب کمال و منزّه از نقائص ممکنات و مخصوص ذات یکتای الهی است که وجودش صرف نامتناهی و فوق نامتناهی است.

قال مولانا السبزواری :

وَالحَقُّ ماهیّتُهُ انّیّتُهُ اِذْ مُقتَضی العُروضِ معلولیّةٌ

فَسابِقٌ مَعَ لاحِقٍ قَدِ اتَّحَد اَو لَمْ تَصِلْ سِلسِلةُ الکَونِ بِحَد

وجود حق جل و علا وجود بحت و ماهیتش انیتش میباشد و مراد از ماهیت

در اینجا ذات مقدس است و «انیت» از ان بمعنای تحقق است

وانیمطلب مورد اتفاق میان بزرگان حکمت و عرفان است.

عطار گوید :

آنخداوند یکه هستی ذات اوست جمله اشیا مصحف آیات اوست

مرادش هستی، حقیقت هستی است و باشیاء شیئیت ماهیتی که همه دفتر

و منظر اسماء و صفات و ذات اویند «مولوی گوید :

ما عدمهائیم و هستیها نما تو وجود مطلق و هستی ما

یعنی : ما ماهیات امکانیة ایم و هستی نماهائیم و تو حقیقت وجودی

هستی ما بتو باشد که: یا مَن کُلُّ شَیءٍ قائِمٌ بِه و یا مَن کُلُّ شَیءٍ موجودٌ بِه.

در خواص الأسماء است که بسیار گفتن این اسم برای دفع گرسنگی نافعست و مداومت بر آن موجب غنا و رجوع خلایق است با و در حوائج و نقش کردن این اسم را بر صفحهٔ رصاص و همراه خود نگاشتن موجب ایمنی از احتلام است و اگر کسی این اسم را در کاغذی بنویسد و بر روغن زیت آنرا محو نماید و آن روغن را بمار گزیده یا عقرب گزیده بیاشامد از الم زهر عافیت یابد و هرکس بصداع مبتلا شود «۹۰» صاد این اسم را بنویسد و بر دستمالی نهد و بر سر بندد فوراً عافیت یابد انشاءالله و هرکس این اسم را بسیار گوید او را از هیچکس خوفی و بیمی نباشد و هرکس در سحرگاهی وضو ساخته روی بر زمین گذارد و «۱۱۱» مرتبه این اسم را بخواند از اهل یقین گردد و خواندن این اسم بعدد کبیرش که «یکصد و سی و چهار» است موجب زیادتی رزق است

اما اسم مبارک الأوّل

الأوّل قال السبزواری ره هو تعالی اول السلسلة الطولیة النزولیة ومبدأ المبادی کان الله ولم یکن معه شیئ وآخر السلسلة الطولیة الصعودیة وغایة الغایات ان الی ربک الرجعی ؛

یعنی ، کسی که برجمیع موجودات پیشی وسبقت دارد واوّل بلا ابتداء است واین مخصوص حضرت واجب الوجود است ، زیرا ، ممکنات مسبوق بعدم است ، وجوده قبل القبل فی ازل الآزال ، یعنی ، دارای اولیت مطلقه است .

در صافی از کافی از حضرت مولی الموحدین امیرالمؤمنین علی ، علیه السلام مرویست که درخطبه ای فرمود : اوست آنچنانکیکه نیست ازبرای اولیت او نهایتی ونه ازبرای آخریت او حد وغایتی وفرمود آنکیکه باطن ونهان است درخفیات امور وظاهراست درعقول بسبب آنچه دیده

میشود در خلق او از علامات تدبیر اوست بهر چیزی دانا که مساوی
است نزد او هر ظاهر و مخفی و فرموده اند خواندن این اسم مبارک
پیش از شروع در هر کاری باعث یمن و برکتست واگر کسی غایب
باشد در چهل شب جمعه هر شبی (یکهزار) مرتبه این اسم را بخواند آن
غایب حاضر شود و عدد کبیرش (۳۷) وسطش (۱۰) صغیرش (۱) است
در خواص الأسماء مسطور است اگر کسی انگشت سبابه خود را بر شکم حامل
بگذارد و اسم مبدء را که بمعنای یا اوّل است بخواند سقط نکند و مداومت
بر ذکر (یا مُبدِءَ البرایا و مُعیدَها بعدَ فنائها بقدرته) برای استوار شدن
کارهای دنیا و آخرت و انقیاد و اطاعت خلق بسیار مفید است و
خواندن این اسم را (۴۳) مرتبه برای اضمحلال دشمن مجربست.

امّا اسم مبارک (الآخر)

الآخر: بکسر الخا، یعنی «آخر بلا انتها». و فی المجمع و الاخر فی اسمائه

و هو الباقی بعد فناء خلقه یعنی « باقی بعد از فناء موجودات .
در توحید صدوق (ره) حضرت امام صادق (ع) در تفسیر الآخر فرمود
که هیچ چیز نیست مگر آنکه هلاک میشود یا متغیّر میگردد یا یک نحو تغیّر و
زوال در آن داخل میشود و راه می یابد یا از رنگ برنگی و
از هیأت بهیأتی و از صفت بصفتی میگردد و از زیادتی بسوی نقصان
و از نقصان بسوی زیادتی انتقال مییابد مگر پروردگار عالمیان
که او همیشه یکی بوده و خواهد بود و اوست اوّل پیش از هر چیزی
و اوست آخر بر آن نحویکه در اوّل بوده بدون تغیّر و صفات
و نامها بر او مختلف نمیشود چنانکه بر غیر او مختلف میشود ، مانند انسان
که یکبار خاک میباشد و یکبار گوشت و یکبار خون و یکبار خرد شده و
درهم شکسته و پوسیده و از هم پاشیده میشود و مانند خرمائی که
یکمرتبه غوره و یکمرتبه خرمای نیم رس و یکمرتبه خرمای تر و یکمرتبه خرمای

خشک میباشد، پس نامها و صفات بر آن متبدل میشود و خدای عزّ و جل بخلاف آنست.

خلاصه فرموده اند: مداومت براین اسم شریف برای غلبه بر خصم و دوام در کارها و عزّت و هیبت و حُسن عاقبت و ختم کارها بسعادت و صفای باطن و فرح و خوشدلی مُفید است و عدد کبیرش (۱۸۰)، وسطش (۸۱)، صغیرش (۹) است.

امّا اسم مبارک السّمیع

اَلسَّمیع یعنی «شنونده» حقتعالی بذات مقدس خود عالم است بآنچه شنیدنی است بدون اینکه از برای او آلت شنیدنی باشد از گوش و غیر آن و شنونده سخنان خلایق است از نهانی و آشکار که: هُوَ السَّمیعُ البَصیر.

از پی آنگفت حق خود را سمیع　　　تا ببندی لب ز گفتار شنیع

عالم برازهای خلایق واجابت کننده دعوات با حکمت ومصلحت خویش ، اِنَّهُ سَمِیعُ الدُّعاء ،، یعنی : مجیبُ الدُّعاء ، فرمودند مداومت براین اسم شریف موجب استجابت دعاست .

دَرخَواصُ الاَسْمَاء است : نوشتن این اسم را برظرف چینی بمشک وزعفران وشستن آنرا بروغن گل وچکانیدن آنرا درگوش کَر موجب شفاست انشاءالله تعالیٰ ، عدد کبیرش (۱۸۰) وسطش (۱۸) وصغیرش (۹) است .

اما اسم شریف « اَلْبَصِیرْ »

اَلْبَصِیر ، یعنی ،، بینا ء مطلع برجمیع اشیاء ظاهره و باطنه بدون آلت بینائی ، اَلَّذِی لَا یَعْزُبُ عَنْهُ مَا تَحْتَ الثَّریٰ .

حاجت موری بعلم غیب بداند   در بن چاهی بزیر صخرهٔ صما

فرمودند : مداومت براین اسم درهر روز جمعه موجب اختصاص یافتن

بعنایت در حمایت حقتعالی میگردد.

در خواص الاسماء از شیخ برسی (ره) منقولست که خواندن این اسم برای رفع شبکوری و درد چشم و سایر امراض آن و دفع قساوت قلب و مبهوتی نافعست انشاءالله و بجهت بینا شدن در امور دنیا و آخرت نیز مفید است و اگر کسی در روز جمعه (۱۰۱) نوبت بخواند از اهل یقین گردد و اگر کسی بعد از هر نمازی (۳۰۲) نوبت بخواند مقاصد اوبی سعی حاصل گردد و اهل حقیقت از این اسم فواید عجیبه یافته اند و بسبب آن بر اسرار غریبه واقف گشته اند، عدد کبیرش (۳۰۲) است

امّا اسم مُبارک «القاهر»

در بعضی نسخ «القهار» بصیغهٔ مبالغه (یعنی: ذات مقدسیکه غلبه و تسلط دارد بر تمامی موجودات و همهٔ کائنات ذلیل و منقاد و مسخر فرمان او نیند و هیچ آفریده را طاقت امتناع از فرمان او نیست، تمام گردنکشان

عالم مقهور مشیت و اقتدار او هستند».

در خواص الاسماء مسطور است، مداومت بر این اسم موجب بیرون رفتن دوستی دنیاست از دل و برای غلبه و قوت بر اعداء بسیار نافعست و اگر کسی بعد از هر نمازی «۳۰۶» بار بگوید در غلبه بر دشمنان مجربست و اگر کسی بعد از نماز روز جمعه «۱۰۰» مرتبه این اسم را بخواند دشمنش مقهور و باطنش مصفا و مطالبش بر آورده شود و گفتن این اسم برای رفع هم و غم و الم و محنت و رستن از زحمت دنیا و غلبه بر نفس اماره مجربست و هر کس که در محاق ماه در آخر شب بگوید: یا قاهر یا قهار یا ذا البطش الشدید انت الذی لا یطاق انتقامه پس اگر بر دشمن نفرین کند بزودی آن دشمن مقهور شود و از شر او ایمن گردد و اگر کسی این اسم را بمشک و زعفران بر کاسه چینی نوسید و آنرا بشوید و از آن آب بنوشد اگر او را بسته باشند گشاده گردد و اگر

این ذکر را برای پیدا شدن گمشده (۲۰۰) مرتبه بخواند پیدا شود و اگر امانتی بکسی داده باشد و نتواند از او بگیرد (۲۰۰) دفعه بنام او بخواند امانت باو رد میشود انشاء الله و اگر کسی (۹۵) صاد بنویسد بر کاسه بمشک و زعفران و هنگام نوشتن بگوید: یا قاهر یا قریب و در حمام رود و از آن کاسه آب بر سر خود ریزد، اگر او را سحر کرده باشند باطل گردد و اگر این نوشته را میان مُصحف گذارد دشمنش هلاک گردد و اگر میان دو لشکر انداز د جنگ آنها بصلح مبدّل گردد و مداومت بر این شعر:

یَا قَاهِرَ الْعَدُوِّ وَیَا وَالِیَ الْوَلِیِّ یَا مَظْهَرَ الْعَجَائِبِ یَا مُرْتَضیٰ عَلِی

برای مطالب عظیمه تجربه شده است و خواندن این اسم را (۱۰۰) مرتبه برای دفع دشمن مجرّبست و حامل مکسّر اسم «قهار» غلبه بر دشمن نماید و همچنین است همراه داشتن مکسّر «قهار».

ر	ا	هـ	ق
هـ	ق	ر	ا
ق	هـ	ا	ر
ا	ر	ق	هـ

اما اسم شریف «اَلْقَدِیْر»

اَلْقَدِیْر : فعیل بمعنی الفاعل ، یعنی : ذات مقدسیکه تواناست بر هر امریکه مشیت و اراده او تعلق بآن گیرد که : اِنَّ اللّٰہَ عَلٰی کُلِّ شَیْئٍ قَدِیْر ، و اورا عجز در ایجاد هیچ ممکن نیست و بیرون رفتن از تحت تصرف او محالست : ماشاء الله کان و مالم یشألم یکن وجوب ذاتی او من جمیع الجهات و الحیثیات است ، پس حقتعالی صرف همه کمالاتست و هیچ کمالی دراو محدود نیست بلکه غیر متناهی است الٰهی قد تلاطمت امواج قاموس قدرتک ، اقرار باینمطلب امری است فطری همچنانکه اقرار باصل وجود صانع عالم از فطریات کافه مصنوعاتست و همه اشیاء باین منظورند از ذوی العقول و غیر ذوی العقول از علویات و سفلیات و از مجردات و مادیات همچنین همه آنها معترفند بمقتضای فطرت اصلیه و جبلیت ذاتیه خود

بانیکه اوست قادر متعال .

وفی البحار قال رجل للصادق ؑ شخصی بحضرت صادق ؑ عرضکرد : یابن رسول الله راهنمائی کن مرا بسوی خدای متعال که چه چیز است ؛ زیرا ، جدل کنندگان با من بسیار جدل میکنند و مرا سرگردان ساخته اند پس حضرت فرمود : ای بندهٔ خدا ، هل رکبت سفینة قط . آیا هرگز سوار کشتی گردیده ای ؛ عرضکرد ، بلی . فرمود ؛ آیا کشتی تو شکسته در وقتیکه کشتی دیگر نبود ترا نجات دهد و شناوری نبود که بفریاد تو رسید ؛ عرضکرد بلی ، فرمود : در آنوقت آیا قلب تو تعلق گرفت بانیکه چیزی هست که قادر است برانیکه ترا نجات دهد از ورطهٔ هلاکت ؛ عرضکرد بلی ، فرمود ؛ آنکسیکه قادر است برانیکه نجات دهد ترا در چنین وقتی که هیچ فریادرسی از برای تو نیست غیر او همان است خداوند قادر متعال .

بن نطی نقل کرده که مردی خدمت حضرت رضا رسید و عرض کرد که آیا قادر است پروردگار تو اینکه قرار بدهد همه آسمانها و زمین و آنچه در آنهاست در بیضه ئی؛ حضرت فرمودند: بلی در کوچکتر از بیضه هم بتحقیق قرار داده است خداوند همه آنها را در چشم تو و حال آنکه چشم تو کوچکتر از بیضه است و اگر آنرا بگشائی آسمان و زمین و مابین آنها را می بینی و اگر بخواهد خداوند هر آینه کور میکند ترا از همه آنها.

مؤلف گوید: قدرت حضرت حق، ازلی و قدیم و عین ذات مقدس است بلکه ثبوت ذات عین ثبوت قدرتست امّا سایر قدرتها و قوتها همه حادث و مخلوق و از آثار قدرت حق است و چون تحصیل علم تفصیلی بقدرت خداوند محال است لذا گفتگو در آن روا نباشد و اکتفا بعلم اجمالی کافی است.

فرمودند: هرگاه این اسم را با اسم «قادر» در وقت وضو بسیار گویند

برخصم غالب شوند و بجهت قوت قلب و تسلط بر امور و اندازه قرار
دادن هر چیزی مجربست و فرمودند که حضرت ادریس ؑ ببرکت اسم
قادر نبوت یافت و مداومت بر خواندن اسم «مقتدر» برای رسیدن
بجاه و منزلت و منصب در نزد اکابر و شکست اعدا مجربست .

اما اسم مبارک «اَلعَلِیّ»

اَلعَلِی «معناه القاهر فانه العلی ذو العلا و التعالی ای ذو القدرة
والقهر والاقتدار کما فی البحار .
در بلد الامین است «العلی الذی لا رتبة فوق رتبته» یعنی
ذات مقدسیکه برتر از مقام و رتبه او مقامی تصور نشود و منزه از صفات
مخلوقین و تفوق دارنده و غلبه کننده است بر هر چیز بطوریکه هیچ
آفریده ئی را طاقت امتناع از فرمان او نیست .
قال مولانا السبزواری «ره» فی شرح الاسماء «هذا الاسم من اسمائه العظام

مطابق لاسم الاعظم اعنی لا اله الا هو فی العدد الخ». وفی بعض الکتب:
من الاسرار التی تکون من خواص اسم علی انه فی کل اسم من الاسماء
و ذالک دلیل علی قیومیته علی کل شیئ و ظهوره فی کل شیئ و طریقة استخراجه
من کل اسم ان تضاعف عدد الاسم ست مرات ثم زد واحدا علی
الحاصل و اضرب الحاصل بعد الزیادة فی العشرة و جمع الحاصل ثم اطرح عشرین عشرین
فاضرب الباقی فی احد عشر یطابق لاسم علی هکذا الیستفاد من بعض
اهل الحروف. شیخ الرئیس ابو علی سینا فرماید:

برصفحه ی چهره ها خط لم یزلی — معکوس نوشته است نام دو علی
یک لام و دو عین با دو یا معکوس — از حاجب و عین و انف با خط جلی

و نیز فرماید

تا باده عشق در قدح ریخته اند — و اندر پی عشق عاشق انگیخته اند
در جان روان بو علی مهر علی — چون شیر و شکر بهم در آمیخته اند

قال مولانا الفیض الکاشانی (ره) فی بعض تألیفاته انما اختص کل مخلوق باسم بسبب غلبة ظهور صفة التی دل علیها ذالک الاسم فیه کما اشیر الیه فی الحدیث القدسی یا آدم هذا محمدؐ وانا الحمید المحمود فی فعالی شققت له اسماً من اسمی وهذا علیؑ وانا العلیّ العظیم شققت له اسماً من اسمی الحدیث

قال الحافظ الشیرازی

سایه معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد

ما باو محتاج بودیم او بما مشتاق بود

وچون حضرت مولی الموحدین علی بن ابیطالبؑ بعد از حضرت ختمی مرتبت افضل واشرف خلایق است خدای متعال نام اورا از اسم خود مشتق وجدا فرمود وهمچنانکه اشیاء باسماء الله مستقر شده همچنین باسم مقدس علی مستقر شده،

کما فی بعض الخطب المنسوبة الیه قالؑ انا الذی کتب اسمی علی العرش فاستقر

وَعَلَى السَّمٰوٰاتِ فَقامَتْ وَعَلَى الاَرْضِ فَاسْتَقَرَّتْ وَعَلَى الجِبالِ فَرَسَتْ.

«منم آنجا نکیکه نوشته شده است اسم من بر عرش پس قرار گرفت عرش الٰهی بر آن اسم و نوشته شده است بر آسمانها، پس برپا شده است آسمانها از برکت آن اسم و نوشته شد بر زمین، پس قرار گرفت و نوشته شد بر کوهها پس ثابت ماند. قال مولانا بابا افضل:

دو لام علی سرّ الٰهی پیداست
وعین علی هو العلی الاعلی
برخوان و ببین که اسم اعظم آنجاست
دریای علی سوی حی قیوم

حضرت آیت الله والد در کتاب «راه نجات» چنین فرموده :

در بارگاه صنع که طرح از عدم زدند
اول به نام حیدر صفدر رقم زدند
خواندند اسم او به زمین برقرار شد
بر جمله‌ی جبال سکون اختیار شد
این نُه فلک مقرنس کُن جمله استوار
آمد ز اسم حیدر کرار برقرار

برکوه و دشت و وادی و صحرا و بر بحر

خواندند نام نامیش آرام شد ز قهر

لوح و قلم سما و سمک جمله کائنات

آمد ز اسم او همه ذرات را ثبات

این اسم، اسم اعظم و حق ساختی عیان

حق میکند مرا بتو اینگونه رهنمان

علیّ بن ابیطالبؑ آئینهٔ اسمآ، وصفات الٰهی مظهر ولایت کلیّهٔ الٰهیه سرّ باطن انبیآ حقیقت کلیه ولایت و متجلی در مظاهر خلایق است و عوالم وجودی مسخّر اراده حضرت ولایتمدار اوست و جمیع فیوضات که از پیغمبرؐ بخلایق میرسد واسطهٔ ایصال آن علی است. لذا، وارد شده: اَنَا مدینة العلم وعلیٌّ بابُها.

دردوابت دیگر فرمود: انتَ حاملُ لوآئی یومَ القیامة.

در روایت مکرّ است که: اِنّ اللّه تعالیٰ یوم القیامة یُعطی محمداً لواءً آدمَ یُحمل بین یدیه ظلّهُ مسیرة خمسمأة عامٍ یستظلّ بظلالهٖ جمیع الخلایق وکلّهم یلوذون بهٖ.

حقیقت این لواء، که خلایق در قیامت در زیر آن استظلال مینمایند همان رحمت عامّهٔ امتنانیه حقیقت خاتمهٔ محمّدیّهٔ علویّه است که از مشکوة ولایت مطلقه علی «علیه السلام»، شامل حال خلایق میشود لواء حمد که حامل آن علیؑ است جامع جمیع محامد است و حضرت آدم ابوالبشر و انبیاء بعد از او در زیر این لواء قرار دارند و چون مرتبهٔ کلیّهٔ لواء معنوی آنحضرت جامع جمیع مراتب کمال است مرتبه‌ئی اعظم و اکمل از این مقام مرتبه نیست و گفتگو در این مقام زیاده از آنست که ذکر شد خلاصه بمعنای علی است عالی و متعالی.

از شیخ بوسعید نقل شده که هر کس این اسم شریف را بسیار گوید و با خود همراه داشته باشد

در میان مردم صاحب آبرو و منزلت میشود .

بعضی دیگر گفته‌اند که هر کس در هر روزی صد مرتبه این اسم را بگوید دولت او زیاد میشود و با خود داشتن این اسم برای خلاصی و رفع فقر و قضای دین مجربست عدد کبیر آن «۱۱۰» که مطابق است با کلمهٔ «حق» ، و فرمودند اگر کسی گرفتار وسواس شده باشد دست بر سینهٔ خود گذارد و بکشد و بگوید بسم الله و بالله محمد رسول الله وَلا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم اللّٰهُمَّ امحُ عنّی ما اَجدُ ، پس دست بر شکم خود بمالد و سه مرتبه بخواند برطرف گردد ان شاء الله و مکسر علی بدین نحو خواص بسیار دارد .

ع	ل	ی
ی	ع	ل
ل	ی	ع

اما اسم مبارکِ اَلأعْلیٰ ،

اَلأعْلیٰ فمعناه العلی القاهر کما فی البحار : اعلیٰ ، اسم تفضیل یعنی ؛ بلندتر و بمعنای «علی» و «قاهر» آمده چنانچه در بحار است

وبمعنی غالب کقوله تعالیٰ لاتخف انک انت الأعلیٰ ای الغالب .

فرموده اند بهترین تفاسیر این اسماء علی ، اعلیٰ ، متعالی وعالی ، منزه بودن حق است از صفات مخلوقین و بلند بودن اوست از جمیع ادراکات عقول امکانیه .

بعضی از اهل معرفت گوید ، مراد از اسم مبارک أعلیٰ مقام غیب الغیوب وکنز مخفی ومرتبهٔ احدیت است که : لا اسم لها ولا رسم .

فرموده اند : خواص این اسم شریف با اسم علی متحد است بلکه ابلغ واتم است و عددش سه مرتبهٔ متساویه را از آحاد وعشرات ومآت که یکصد و یازده ، باشد جامعست ونوشتن وباخود داشتن این اسم موجب مقبول شدن در طبایع است وخواندنش فایدهٔ عظیم دارد عدد کبیرش (۱۱۱) وسطش (۱۲) ، صغیرش (۳) است .

کفعمی (ره) در بلد الأمین فرماید : بخط حضرت امام رضا (ع) یافته شده

بجهت تب بر سه قطعه کاغذ بنویسد و تبدار هر روز یکقطعه آنرا بلع نماید بعداز آنکه سه نوبت سورهٔ توحید برآن خوانده باشد .

اول : بسم الله الرحمن الرحیم لَاتَخَفْ اِنَّکَ اَنْتَ الْاَعْلیٰ . دوم : بسمله لَاتَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظّالِمِین . سوم : بعد البسمله الا له الخلق والامر تَبارَکَ اللهُ رَبُّ الْعالَمِین .

امّا اسم مبارک «اَلْبَاقی»،

اَلْبَاقی : کَمَا فِی الْبِحارِ مَعْنَاهُ الْکائِنُ بِغَیرِ حُدُوثٍ وَ لَا فَنَاءٍ وَالْبَقاءُ ضِدُّ الْفَنَاءِ

یعنی : همیشه و پاینده و برقرار که مسبوق بعدم نبوده و فنا، و زوال در او راه ندارد :

که همه فانیند و باقی یار لَیْسَ فِی الدّارِ غَیْرُهُ دَیّار

یعنی : واجب الوجودیکه لذاته ازلی است نه مانند بقای بهشت و دوزخ که بقای آنها ابدی است امّا ازلی نیست .

فرق بین اَزَلْ و اَبَدْ انستکه : ازل پاینده و دائم بالذاتست بعنوان وجوب و «اَبَدْ» پاینده و دائم بالعرض اعم از وجود امکانی یا وجود وجوبی فرمودند ؛ جهت طول عمر و استحکام امور و بقای اولاد و دوام ابنیه و عمارات ، مداومتش نفع عظیم دارد .

عدد کبیرش «۱۱۳» ، و عدد وسطش «۱۴» ، و عدد صغیرش «۵» است

اما اسم مبارکِ «اَلْبَدِیعْ»

اَلْبَدِیعْ : بمعنی اَلْمُبْدِعْ وفی المجمع البدیع من اسمائه تعالی وهو الذی فطر الخلق مبدعا لا علی مثال سبق .

یعنی : ذاتیکه خلق فرمود کائنات را از پیش خود بدون ملاحظه مثالی بلکه ایجاد فرموده تمامی موجودات را از روی حکمت بالغه و قدرت کامله خود .

از شیخ برسی «ره» ، نقلست که هر کس این اسم شریف را بسیار گوید در روزی فرماید

خدا او را معرفت .

صاحب جنات الخلود گوید : این اسم شریف جهت درست آمدن کارها واکثر امور خواندنش نافعست .

جدّ امجد فرموده : اگر کسی غسل کند و دو رکعت نماز بجای آورد پس هفتاد هزار بار بگوید : یا بَدیعَ السَّمواتِ وَالأرض ، واز وجه حلال صدقه بدهد وبعد از آن هزار بار نیز بگوید برای هر امر مشکلی که در آن فرو مانده باشد مجربست وهرکس «۷۰۰» ز ، بنویسد روز شنبه نزدیک غروب و در قبرستان دفن نماید و در حال نوشتن بگوید : یا مُبدِعُ یا علام . علوم غریبه براو منکشف گردد و بدولت برسد .

اَمّا اسمِ مُبارکِ «اَلبارِی» ،

البارئ معناه انه بارئ البرايا اى خالق الخلايق كما فى البحار ، یعنی : آفریننده خلایق ، زیرا : بَرَءَ ، بمعنی خلق است وخلایق را بریّة گویند .

قال الطریحی فی المجمع والباری من اسمائه تعالی وفسّر بالّذی خلق الخلق من غیر مثال.

در جنات الخلود است که: جهت خلاص از ستهانی و پیدا شدن فرزند و نتاج حیوانات مداومت براین اسم فایدهٔ عظیم دارد و هرکس این اسم را بسیار گوید جسدش در قبر تازه ماند.

عدد کبیرش «۲۱۳»، وسطش «۲۴»، وصغیرش «۹» است.

اما اسم مبارک «الأکرم»

الأکرم کما فی البحار معناه الکریم وقد یجیٔ أفعل فی معنی الفعیل مثل قوله عزّوجلّ وهو اهون علیه ای هیّن،

گاهی افعل بمعنای «فعیل»، میآید. مانند «اکرم»، در اسماء الله، یعنی: ذات مقدسیکه صاحب کرم است کقوله تعالی لا یصلیها الّا الأشقی، یعنی: «شقی»، وسیجنّبها الأتقی، یعنی: «تقی»، ونظایر آن در کلام عرب.

فرمودند: مُداومت بر این اسم موجب برآمدن مقاصد دُنیا و آخرت و حُصول عزّت و کرامت است و این اسم مفتاح رزق و برکت است و برای رفع پریشانی بسیار نافعست و چون کسی بر این اسم مُداومت نماید روزی او از جائی بوی رسد که گمان نداشته باشد و عدد کبیرش «۱۰۶۱» است.

امّا اسمِ مُبارکِ «اَلظّاهِر»

اَلظّاهِرُ دو معنی دارد:

۱. اگر مأخوذ شود از ظهور ضد خفاء، یعنی: ذاتِ مقدّسیکه آیات ربوبیت و آثار قدرت او در تمامی آفاق و انفس ظاهر و باهر و روشن است

لَقَدْ ظَهَرْتَ فَلا تَخْفیٰ عَلیٰ اَحَدٍ | اِلّا عَلیٰ اَکْمَهٍ لا یَعْرِفُ الْقَمَرا[۲]

عالم همه از نور تو روشن گشته | هم اوّل این سلسله ای هم آخر

فهو ظاهر بآیاته محتجب بذاته. و در حقیقت نیست موجودی از موجودات مگر آنکه مظهری از مظاهر او است بلکه تمامی موجودات جلوات فیض او و نمایشات

۲. ای نور تو در جمله‌ی اشیا ظاهر | در منظر چشم اهل عرفان باهر

وجود وحدانی او میباشند.

۲- هرگاه ماخوذ شود از ظهر که بمعنی پشت و پناه است، یعنی: غالب و قادر است بر آنچه میخواهد و از اینست قوله تعالی: «فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ» یعنی: گردیدند غلبه کنندگان و بمعنای مطلع و عالم نیز آمده.

فرمودند: برای غلبه بر دشمن و قوّت کروباه و پیشرفت کارها مُداومت بر این اسم شریف اکسیر احمر است و برای ظهور مخفیات و گمشده ها مجربست

عدد کبیرش «۱۱۰۶»، وصغیرش «۱۱۶» است.

امّا اسمِ شریفِ «اَلْبَاطِنِ»

اَلْبَاطِن: مَعنَاهُ انّه قد بطن عن الاوهام فهو باطن بلا احاطة لایحیط به محیط کما فی البحار.

ذات مقدسیکه پنهان است از اوهام وخیالها، پس او باطن است بی احاطه که چیزی دور او را گرفته باشد هیچ محیطی با او احاطه نمیکند: فهوم المحتجب

عن ادراک الأبصار وتلوّث الخواطر والافکار:

دمحجوبست بذات خویش که هیچ عقل وفهمی ادراک کنه ذات مقدّش را نتواند کند

ومتلوّث باذهان وافکار بشر نگردد، امّا مرئی ومحسوس است بآیات باهرات؛

یا اَزَلی الظّهور یا اَبدی الخفا نورک فوقَ النّظر حسنکَ فوقَ الثّنا

ای ز پیدائی خود بس ناپدید جملهٔ عالم تو و کس ناپدید

ای دریغا هیچکس را نیست تاب دیدها کور و جهان پُر آفتاب

بعضی گفته؛ او سبحانه باطن است بر هر چیزی یعنی؛ عالم و مطّلع است

بر بواطن و اسرار امور و از ضمایر خلق خود غافل نیست.

فرموده‌اند: مداومت بر این اسم شریف جهت اطلاع یافتن بر اسرار مکنونه و

ضمایر و اخبار مفید است و عدد کبیرش (۶۲) میباشد.

اما اِسم شریفِ اَلْحَیّ،

اَلْحَیّ: یعنی. زنده ایکه همیشه زنده و پاینده است بذاتِ اقدس خویش که

محتاج نیست بحیاتیکه بآن زندگی کند، زیرا: حیات حقهٔ حقیقیه ذاتیست برای پروردگار عالم که هرگز فنا براو راه نیابد و فوت براو روا نباشد و مُدرِکست بذات خود و تمام مُدرکات تحت ادراک اوست و فعّالی است مدبّر که کارها از او سر بیزند و تدبیر آنها میفرماید.

در خواصُ الأسماء از شیخ برسی «ره» نقلکرده که هرکس «۱۹» مرتبه این اسم را بر مریض بخواند شفا یابد و اگر بر صاحب درد چشم بخواند دردش برطرف گردد و نیز از بعضی رسائل نقل فرموده که اگرکسی این اسم را تا هفت روز روزی «۱۰۱» مرتبه بخواند بر سر بیمار صحت یابد و اگر بر باغ یا کشت بخواند از آفت آسمان ایمن گردد و حاصلش با برکت شود.

و نیز فرموده اند: مُداومت بر این نام، بخصوص در عقب هر نمازی «۱۸» مرتبه باعث طول عمر و دفع مرگ مفاجات و توسعهٔ معاش است و اگر کسی را امطلبی باشد که او را هیچ چاره نباشد بگوید: یا حَیّ یا قیّوم یا

لا اِلٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ علی ولی اللہ ، آنمطلب بزحمت برآورده شود و بعضی گفته که اوقات دعوت اینده اسم ازسحراست تا طلوع آفتاب واینده اسم مفتاح تمام مطالب دنیا وآخرتست وبزرگان دین ازاینده اسم فواید عجیبه وثمرات غریبه مشاهده فرموده اند .

امّا اسمِ مبارکِ اَلْحَکِیْمُ

اَلْحَکِیْمُ : یعنی ، راست گفتار ودرست کردار یکه افعال ومحکم ومتقن و صادر از روی حکمت باشد وکسی رامجال اعتراض بروی نباشد .

قال مولانا المجلسیؒ : الحکیم معناه انه عالم والحکمة فی اللغة العلم ومنه قوله عزوجل « یُؤتِی الحِکمَةَ مَن یَشآءُ » .

حکمت درلغت بدومعنی گفته شده ، یکی علم حکیم ، یعنی : عالم بنا براین از صفات ذات خواهد بود ودیگری بمعنی اتقان درفعل وعمل ، حقتعالیٰ حکیم است یعنی ، افعال او محکم ومتقن است ومشتمل بر مصلحت وخالی از

مفسده است بنابراین از صفات افعال است .

حکماء و دانشمندان برای حکمت تعریفات مختلفه فرموده اند . قال مولانا السبزواری
الحکمة هی العلم بحقایق الموجودات علی ما هی علیه فی نفس الأمر ، یعنی ؛
حکمت علم باحوال موجوداتِ خارجیه میباشد بطوریکه هستند در واقع و در
بعض عبارات بقدر الطاقة البشریة است .

بعضی دیگر فرموده ؛ الحکمة التشبه باله العالم و قیل انها التخلق باخلاق الله
فی الاحاطة بصور المجردات والتقدس عن المادیات و الیها الاشاره
فی الحدیث عن النبی ص ؛ تخلقوا باخلاق الله ای تشبهوا به .

حکمت شبه وصفی است باله عالم . یعنی : بواسطهٔ این علم ممکن است روح
انسان متصف بصفات الله شود و متخلق باخلاق الهی گردد و این اتصاف
و تخلق روح بشر را از حیات فانی بشریت بمیراند و بنشئهٔ باقی ابدیت
حیات بخشد و بزبانحال رومی گوید ؛

در اقسام حکمت

مردم از ظلمت بنور اندر شدم   قطره ای دریای پرگوهر شدم

حکما، حکمت را دو قسمت نموده اند: ۱-حکمتِ نظری ۲-حکمتِ عملی

حکمتِ نظری را سه شعبه نموده اند، الهی ، ریاضی ، طبیعی

حکمتِ عملی را نیز سه قسمت نموده اند، سیاستِ مدن ، تدبیر منزل ، تهذیب اخلاق.

اما حکمتِ نظری ، علم باحوال موجوداتیست که وجودش متعلق بقدرت و اختیار انسان نباشد مانند: علم بوجود واجب الوجود و مبادی عالیه و افلاک و عناصر و نفوس و قوی و صور و طبایع الی غیر ذالک

اما حکمتِ عملی ، علم باحوال موجوداتیست که وجودش متعلق بقدرت و اختیار انسان باشد. مانند: افعال و اعمال ما، از اینجهت که مؤدی بصلاح معاش و معاد باشد و آن اگر باعتبار مشارکت با جماعتی باشد در منزل آنرا تدبیر منزل گویند و یا در بلد که آنرا علم سیاست

خوانند واگر نه باعتبار مشارکت باشد بلکه باعتبار انفراد باشد من حیث ینبغی ان یفعل اولا ینبغی ان یفعل ، آنرا علم تهذیب اخلاق خوانند الغرض در بعض از کتب مسطوراست هرکس در نیمه شب این اسم مبارک را بسیار گوید تا آنکه بخواب رود محرم اسرار گردد .

در خواص الأسماء از شیخ برسی (ره) نقل کرده که هرکس این اسم را بنویسد و آنرا بشوید و بر زرع ریزد با برکت شود و از آفات ایمن گردد .

از حضرت امام (ع) نقل شده که فرمود : بجهت آسانی هر دشواری باید اسم الحکیم را بسیار گوید .

جنات الخلود گوید : برای راست آمدن کارها و دانستن مجهولات مداومت بر اسم الحکیم مجربست .

عدد کبیرش (۷۸) ، حکم بدون یا نیز اسم خداست بمعنی داور و وکیل و عددش (۱۰) عدد از حکیم کمتر است .

اَلْعَلِیم : این اسم مبارک با عالم و علّام بیک معنی است ، یعنی ، عالم بنفس بعلم ذاتی ازلی که عین ذات وذات عین اوست : فهو العالم ازلاً وابداً وکانَ اللهُ علیماً حکیما ، آگاه است برهمه سرائر و مطّلع است بر تمام ضمائر که : یعلم السّرّ واخفیٰ ، و پوشیده و غایب نیست ازاو مثقال ذرّه‌ای در زمین و نه در آسمان که : وَما یَعزُبُ عَن رَبّکَ مِن مِثقالِ ذرّة فی الأرض ولا فی السّمآء . وعلم او باشیا پیش از خلق آنها چون علم اوست بآنها بعد از خلق آنها وزیاد و کم نگردد وجهل و نادانی بهیچوجه در ساحت جلالش راهی نیست ونبوده ونخواهد بود وعلمش محیط است بهر شیئی ، خواه جزئی و خواه کلّی ، امّا چگونگی و کیفیّت آن براحدی جز ذات مقدّسش معلوم نیست وجز اقرار بعجز و درماندگی چاره‌ئی نباشد

جهان متّفق بر الهیّتش ‌‌ فرومانده در کنه ماهیّتش
نه ادراک در کنه ذاتش رسد ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ نه فکرت بکنه صفاتش رسد

دربیان اسم مُبارکِ «حَلیم»

دانشمندان برای علم، باعتباراتی تقسیماتی نموده اند که مرجع همه در تحت معنای لغوی آن که «دانستن» است میباشد. بعضی علم را بر سه قسمت نموده اند؛

۱- علم توحید ۲- علم معرفت خدای متعال از ایجاد و اعدام و تقرب و ابعاد و احیاء و اماتت و نشر و ثواب و عقاب و غیر آن.

۳- علم باحکام شریعت از اوامر و نواهی و هرچه از این مسالک سه گانه سالکی است.

باز گفته اند، علم سه قسم است، علم طبیعی، علم ریاضی، علم الهی

در حدیث است؛ انما العلم ثلاثة، آیة محکمة او سنة قائمة او فریضة عادلة وما خلا من فهو فضل.

علم دین فقه است و تفسیر و حدیث ما بقی تلبیس ابلیس خبیث

فرموده اند؛ مداومت بر اسم مُبارکِ «لَعَلِیم»، جهت فتوحات قلبیه و اطلاع بر

معارفِ حقه و برآمدن حوائج مُهمّه مُجرّبست و برای کشفِ مغیبات گفتن این اسم ۱۱۰ مرتبه بعد از هر نمازی مفید است و هر کس بسیار گوید مطلع گرداند خدا او را بر دقایق علمها و خفیّات اسرار و از فواید مُداومت بر این اسم حصول علم لدنی است، اسم عالم نیز دارای همین فواید است. عدد کبیر «اَلعَلیم» «۱۵۰» میباشد.

اما اسم مُبارک «اَلحَلیم»

اَلحَلیم: کما فی البحار معناه انه حلیم عمن عصاه لایعجل علیهم بعقوبة. ذات مقدسیکه حلم میکند بکسانیکه نافرمانی میکنند او را و شتاب نمیفرماید در عقوبت ایشان با قدرت او در عقوبت و عفو میفرماید و مهلت میدهد.

در خواص الاسماء است، مُداومت بر این اسم برای ایمنی از خوف مجرّبست و اگر کسی این اسم را بنویسد و بشوید و آن آب را بر زرع بپاشد موجب نمو و برکت گردد و خواندن این اسم را روزی «۱۰۰» مرتبه برای

آرامی دل و اطفای نائره جهل و حمیت و فرونشستن خشم نافع است و اگر سلطان بر کسی خشمناک شده باشد «۱۰۰» مرتبه این اسم را بخواند خشمش فرونشیند. عدد کبیرش «۸۸» و بسطش «۱۶» است.

جدّ امجد (ره) در کتاب خواص الاسماء فرماید: اگر کسی را چیزی در گوش رفته باشد این اسماء را در گوش او بخوانند بیرون آید ان شاء الله: «یا عَلیُّ یا عظیم یا حلیم یا علیم».

امّا اسم مبارک «اَلحَفِیظُ»

اَلحَفِیظُ: بمعنی حافظ بلکه مبالغهٔ آن اشاره بحفظ کمال الهی جلّ شأنه، یعنی: حافظ و نگاهدارندهٔ تمامی موجودات از تلف و فساد تا هر زمانیکه ارادهٔ بقای آنها را داشته باشد زیرا: محدثات همچنانکه در حدوث خود نیازمند بعلت محدثه، هکذا در بقای خویش نیازمند بعلت مبقیه فرمودند: مداومت بر این اسم برای کسیکه از مهلکه خائف است نافع و

سریع الاجابة میباشد و ذاکر این اسم پیوسته محفوظ است از غرق و حرق و سایر مهلکات و موذیات برّیه و بحریه و بستن آنرا بر بازو موجب ایمنی از نکبتها میباشد و هرکس این اسم را بعد از نماز در روز جمعه بخط باریک «۹۹۸» مرتبه بنویسد و بر بازو بندد از وساوس شیطان و خوف سلطان و بیم مار و عقرب و خیالات فاسده در امان حضرت سبحان باشد.

امّا اسم مبارک «اَلْحَقّ»

الحق: قال الطریحی فی المجمع، الحق من اسمائه تعالی و هو الموجود المحقق وجوده. یعنی، ذات مقدسیکه هستی او ثابت و محقق است و دائم و همیشگی است بذات اقدس خود و شک و شبهه ئی در وجودش نیست و آنچه غیر او تصور شود از ممکنات دارای هستی موهومی است بلکه فی الحقیقه نیست هست نماست که:

کل ما فی الکون وھم او خیال　　او عکوس فی المرایا او ظلال

ممکنات باعتبار امکان و فقر ذاتی باطل و غیر ثابت است چنانچه لبید گفته

اَلا کُلُّ شیئٍ ما خلا اللہ باطلٌ　　وکُلُّ نعیمٍ لا محالۃَ زائلٌ

جز از حق نیست دیگر ہستی الحق　　ھو الحق گو اگر خواھی انا الحق

فاذا قلنا انہ حق فلانہ الواجب الذی لایخالطہ بطلان و فی حدیث التلبیہ

لبیک لبیک حقاً حقاً ای غیر باطل قال المعلم الثانی ابو نصر الفارابی یقال

حق للقول المطابق للمخبر عنہ اذا طابق القول وبقی حق للموجود الحاصل بالفعل

وبقی حق للموجود الذی لا سبیل للبطلان الیہ والا ول نعم حق من جھۃ المخبر عنہ

حق من جھۃ الوجود حق من جھۃ انہ لا سبیل للبطلان الیہ لکنا اذا قلنا انہ حق

فانہ الواجب الذی لایخالطہ بطلان وبہ یجب وجود کل باطل ۔

در خواص الأسماء است کہ مداومت بر این اسم برای خلاصی از دست

طلبکار مجرب است و اگر کسی خواہد کہ دل او نورانی شود و بصفای باطن و جلای

قلب بجائی رسد که ضمائر مردمان بروی منکشف گردد نیمهٔ شب برخیزد و دو رکعت نماز گزارد پس دستها را بسوی آسمان بلند کند و (۱۰۰) مرتبه گوید «یا حَسِیْبُ»، و بر این عمل مداومت نماید انشاء الله مطلوب حاصل شود.

عدد کبیرش (۱۰۸) است.

امّا اسم مُبارکِ «اَلْحَسِیْبُ»

اَلْحَسِیْبُ: به معنی وارد شده، المحصی لکلّ شیئٍ العالم به لا یخفی علیه شیئٌ ذات مقدّسیکه هر چیزی را احصا کننده است و عالم و داناست بآن و پوشیده و پنهان نیست بر او چیزی.

دُوُم: آنکه خدا محاسب است از برای بندگانش و ایشان را با عمالشان مُحاسبه میکند و بر آنها جزا میدهد، «و هو فعیل علی معنی مفاعل نظیر مثل جلیس و مجالس یعنی: همنشین».

سُوُم: آنکه او کافی است «و الله حسبی و حسبک»،

فرمودند: مُداومت براین اسم برای درست آمدن محاسبات وفیصل یافتن امور برهم ریخته مجربست وخواندن این اسم را «۸۰» مرتبه برای دفع شر غمازان وحاسدان نافعست وبرای دفع دشمن قوی مجربست.

در «مفاتیح النجات سبزواری» «ره» است که دربعضی کتب مذکور است که هرکس هفت هفته هر روز هفتاد نوبت بگوید «حَسْبِیَ اللهُ الْحَسِیبُ». وابتداء از روز پنجشنبه کند خدای عزوجل کفایت مطالب او نماید ونجات دهد او را از آنچه میترسد»

امّا اسمِ مُبارکِ «اَلْحَمِید»

اَلْحَمِید: مَعناه المحمود وهو فعیل فی معنی مفعول، ذاتِ مقدسیکه متصف است بتمامی صفاتِ جمیله ومستحق است حمد وثنای جمیل را بسبب افعال مستحسنه فرمودند: مُداومت براین اسم برطرف میسازد اخلاق ذمیمه را وموجب میشود پیدا شدن اخلاق حمیده وپسندیده را واگر کسی این اسم

مُبارک را بر ظرفی بنویسد و از آن آب بیاشامد حالت هزل و فحش از او زایل گردد و اگر کسی این اسم را بر طعامی بخواند بعد و کبیرش که «۶۲» مرتبه است و آن طعام را بکسیکه هزّال یا فحّاش است بخوراند حالت او بصلاح و تقویٰ مبدّل گردد و اسم محمود نیز همین خاصیت را داراست.

امّا اسمِ مُبارکِ «اَلْحَفیُّ»

اَلْحَفیُّ : به حاءِ مهمله بدو معنی گفته شده :

۱- عالم، و از این قبیل است قوله تعالیٰ : یَسْئَلُونَکَ عَنِ السَّاعَةِ کَاَنَّکَ حَفِیٌّ عَنْهَا، «یعنی، سؤال میکنند ترا از ساعت که قیامت است گویا تو دانائی بوقت آمدن آن».

۲- لطیف «یعنی : ذاتیکه عالم است بتمامی امور و محیط است بهمهٔ موجودات و لطیفست به نیکوئی و تلطّف و مهربانی نمودن.

فرمودند : مُداومت براین اسمِ مُبارک برای وقوف بر ضمائر نافعست

و خواندن این اسم برای حصول دوستی و محبت نیز مفید است .

در بیان اسمِ مُبارکِ «اَلرَّبّ»

اَلرَّبّ : معناه المالِک وکُلُّ مَن مَلَکَ شیئاً فهو ربّه .

رَبّ «یعنی» : مالک و هرکس چیزی را مالک شود ربّ آنست ، یعنی ، ذات مقدسیکه حقیقتاً مالک تمامی موجوداتست و مالکیت غیراو بطور مجاز و بالتبع او سُبحانه است .

رَبّ بمعانی متعدده آمده ، جمع کننده ، تدبیر نماینده ، اصلاح سازنده سید و رفیق و تربیت کننده و غیر ذالک .

وَمِنهُ قولُهُ تعالیٰ : رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ .

فرموده‌اند : هرکس این اسم را بسیار گوید خداوند او را حفظ فرماید در اولادش و نیز وارد شده : هرکس بگوید « یارب یارب یارب » ، تا آنکه نفس او قطع شود در جوابش گفته شود که «لبّیک» ، حاجت تو چیست؟ و نزد

بعضی اسم اعظم است و برای هر مُهمّ اگر کسی «۸۱۸» بگوید: سَلامٌ قولاً مِن رَبٍّ رحیم، آن مُهم برآورده شود.

امّا اسم مُبارکِ «اَلرّحمٰن»

اَلرّحمٰن: معناه الواسع الرّحمة علی عباده،

ذات مقدّسیکه صاحب رحمت شامله است بر تمامی بندگانش از مؤمن و کافر روزی دهندهٔ ایشان است بلکه رحمت واسعه ی او همه ی موجودات را فرا گرفته «رحمٰن و رحیم» هر یک صیغهٔ مبالغه مأخوذ از رحم مانند غضبان از غضب و علیم از علم الّا اینکه مبالغه در «رحمٰن» بیشتر است. رحمٰن معنای آن عام است امّا «لفظش از اسماء» خاصهٔ حق است: قُلِ ادعوا اللهَ اَوِ ادعوا الرّحمٰن، جز خدا باین لفظ نامیده نمیشود مگر با ضمیمه لفظ عبد.

کما قال الصّادق ؑ: الرّحمٰن اسم خاص لصفة عامة والرّحیم اسم عام لصفة خاصة